

UJ ÉLET

A MAGYAR ZSIDÓSÁG LAPJA

III ÉVFOLYAM 42. SZÁM

MEGJELENIK
MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN

1947 OKTÓBER 16.
5709 MARCHESRAN 2.

TOLENTINO

Írta: RÓNAI MIHÁLY ANDRÁS

1.

A városkapu középkori ivoról becsillan a térre a tenger, s idebenn, a kivilágított raguzai főtéren, ahol Szent Balázs örököl az esti korszón, e fényes, örvénylő szabadtéri bálteremben Tolentino urral beszélgetek, aki kétféle szempontból is nevezetes személy. Először is: mint ritka — s immár kivételesen lévő — európai species.

Tolentino ur ugyanis dalmata zsidó, sőt — mert Dolen kevélyek az emberek s fontosak az árnyalatok — raguzai zsidó, s mint ilyen, a levantei zsidóságnak, a *homo europaeus* e kiváltságos becses és érdekes hajtatásnak tán legelőkelőbb s kulturhistoriailag legnemesebb ágát képviseli. Amikor a jénai punktál-pápaszemes Nyiszli doktornak auschwitz tanulmányuti jelentését olvastam, az ilyen mondatoknál, hogy például „egész éjjel üzemben voltunk, ma felvidálták a korfui zsidókat”, külön is elfutott a szemem a könny. Külön könny — mondjuk, hogy szakemberi (ha nem is *na-turforscheri*), nyelvészeti, történeti, kulturhistorikusi — ha literátorin, ha amatőrben is, de külön, szakemberi könny. Minden siralmon, minden gyászon túl: külön könny a korfui zsidók latinos-bizáncos szefard hagyománykincséért, a rhodoszi zsidók spanyol madrigáljaiért

és arab ghazeljáiért, a krétai, a ciprusi, a karpathoszi zsidók ó-kasztiliai spanyol nyelvűért, Ferdinánd és Izabella korának spanyolságáért, melynek dallama az auschwitzi gázkamrákban jajdult utolsót. S külön egy fényes könny a dalmatákért, a raguzai zsidókért, kik itt, az Adria keleti partján Nyugatnak s Keletnek bűvös ötvözeté, Rómának s Bizáncnak közös esszenciája, olaszságának s szlávsnaknak emberré vált, két lábon járó, százados békeszerződése voltak. Ez a Tolentino ur például úgy viseli a rangját, mint valami hajdani patricius raguzai tanácsur: siet tudomra adni, hogy az ő családja a XIV. század óta él Raguzában — a XIV. század óta — (s ezt már én gondolom hozzá), amikor ősei, alighanem valamely kegyes pápai bulla kegyetlen rendelkezéséből, ideszakadtak az itáliai Tolentino városából, melynek nevét (régli olasz zsidó családok, Da Modenák, Da Pesarók, Da Veronák módjára) Tolentinóék Raguzában azóta is im vezetőiknek gyanánt viselik. (Horvátul, fájdalom, nem tudok; Dalmácia népével hát nem anyanyelvén, hanem második segédnyelvén, olaszul érintkezem. Signor Tolentinóval is olaszul társalgunk persze; de ha meg is szoktam, hogy erre felé az emberek hibátlanul tudnak olaszul, a szintugy horvát anyanyelvű Signor Tolentinónak olaszága — ez a

nem dalmata, ez a szinte toszkán olaszság — megüti a fülem. Pálmák és aloék alatt hirtelen Szamosveres-mart jut eszembe, munkaszolgálatos időmből: Szamosveres-mart, a szatmári román község, ahol Izrael Elemér — maga is mindenestül odaváló legény — beszélt a legszébben magyarul. Isten tudja, hogy van ez...)

Van azonban ennek a Tolentinónak — számomra — egy másik nevezetessége is. Ő az első zsidó, akivel a háború befejezése óta külföldön elbeszélgetek — hamar a témánál vagyunk hát, két férfiú Izrael maradvékából: kurta felszavakkal gyors mérleget vonunk. Tárgyilagosan, mint két szakember, aki ért egymást, noha először most találkozik: két szakember, halálismében s gázok vegytanában. Röviden és szárazon, mint két gyakorlott lég-tornász, aki gyors műszavakkal megbeszéli, mit tult, a nyaktörő mutatóvált — s száraz szavak kenderkócának rövid kötelét egy pillanatra odafeszíti ismét a mélység fölé, mely feneketlen és csupa könny: jaj neki, ha belé visszazérl

— Hányan voltak?

— *Eravamo cento.*

— Hányan vannak?

— *Siamo trenta.*

— Auschwitz?

— *Sì. Poi massacrati degli ustasci e campì in Italia.*

Szóval hetvenet megölték az usztasák, elemészlett a gáz, elnyelték olasz légerek,

Százan voltak, harmincan vannak. Elismerően nézek rá, Szinte mentégetődzve mondja: tekintetbe kell vennem, hogy náluk a lakosság nem denunciált senkit.

— Hanem azért mondhatom Önnek, hogy az olasz megszállók, de még a németek is kismiskák voltak az usztasákhoz képest. Azok voltak a legnagyobb gazemberek.

— Nekem mondja? — hencegek vissza neki a nyilasokkal, de belepirulok, elharapom.

Körülbelül megbeszélünk hát mindent. Ha bővebbet akarok, beszéljek a bátyjával, ő itt a hitközség elnöke. Holnapután szívesen fog látni.

— Holnap nem?

— Holnap szombat.

— Hát aztán? Attól még elbeszélgethetünk.

Majdnem udvariatlanul int le:

— *Inutile. Kár a szóért. Nem lehet.*

Messziről látom még, ahogy az üzletből — mert üzlet van neki, rövidárus boltja — kihoz egy széket, aztán lehuzza a rodónyt, lakatot tesz rá, bezárja. De nem megy haza. Letelepszik az üzlet előtt a székre, nézi a báltermi, forró, fényes, mediterrán esti nyüzsgést, beleolvad a képbe: leült, stálistának az operai díszletbe, melyhez tartozik, melyben ezennel elfoglalta a helyét, s mely mintha stilizált volna, oly tökéletes a főtéren, pá-

Ára 1 forint

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

mák, várfalak s fénykévék között.

Úl, cigarettázik, a panamalahalaját félpercenként megemeli; a karimájának — látom — már külön, behorpadt köszönő-széle van. Pontosan, mint a Schneeweisz bácsi halajának Egerben, aki pedig maga is kalapos volt, s aki pontosan ugyanígy ült a Dobó-téren a boltajtó előtt, szimmetrikusan odatervezve vizavi Dobó Istvánnal, mint Tolentino ur Szent Balázsszal. Igaz, hogy Tolentino ur nem pupos, mint szegény Schneeweisz Bácsi volt — de máskülönbén vasárnap majd ugyanúgy látni fogom, amint kimegy a szőlőbe, Felsőtárkány... akarom mondani Gravosa felé.

Ide valósi.

A ház, melyben a boltja van, legalább oly régen áll a helyén, mint amily régen ő ott ül előtte: a XIV. század óta. Így ült ott, innen nézte, amint Nagy Lajos magyarjai végigvonultak a Stradonén, majd amikor az óratoronyra a raguzai köztársaság győztes riválisai, a velenceiek Szent Márk oroszánját ráfaragták; innen tisztelte a teljes polgárjogát meghozó napoléoni gárdisták élén bevonuló Marmont marsallt Ragusa hercege gyanánt; innen süvegelte a hajót, mely Mexikóból holtan hozta haza Miksa császárt, s azt a másikat, mely Ferenc Ferdinánd magas személyében a lacromai kastélyba új gazdát hozott; itt üdvözölközött királynejaként Karagyorgyevics Maricát, s nemrégiben itt vette tudomásul a vakmerő kísérletet, melynek szerzői — egy Hitler nevű külföldi miniszter és bizonyos Pavelics ur Zágrábból — nemcsak életétől, hanem raguzai polgárjogától sem átalították volna megfosztani.

Mindezt túlélte, s végre így érkezett meg — anélkül, hogy székéről felkelt volna — Raguzából másodszer is, de ime végleg Dubrovnikba: az országba s a városba, mely fölött — először, amióta a felült Epidaurum mehekültjei Ragusa földjén az első falakat felhúzták — átvette az uralmat a nép, mely határai közt lakik (s melynek Tolentino ur akkor is integráns része volna, ha nem pontosan a XIV. század óta élne itt). Mindenesetre, Tolentino ur, aki a XIV. században, amikor a pápai államból utrakelni kényszerült, a raguzai köztársaságba in-

dult, ha némi kerülővel is, de megérkezett végre — a magyar királyságon, velencei és török hűbéren, osztrák császárságon, napoléoni illir királyságon, osztrák-magyar monarchián és S. H. S. királyságon keresztül — abba a köztársaságba, melybe eredetileg igyekezett, melynek jugoszláv népköztársaság a neve, s amely névben ezúttal végre benne értetődik már az ő személye is.

Szent Balázs oszlop-szobra mögül kikandikálva elnézem Tolentino urat, amint üzlete előtt nézelődik, köszönet s visszaköszönet sőtől honfitársai felé... lelkenre: úgy ül ott, mint aki megletle honját a hazában.

2.

Az üzletét persze, mielőtt a város felszabadult, a legcsekélyebb formalitás nélkül, nyomhan s automatikusan visszakapta. Nem úgy, mint valamelyik dunántúli városban az a Pelcerz nevű hitestvére, aki — mint épp a minap olvastam — legutóbb még karhatalmi asszisztenciával sem volt képes visszaszerezni az üzletét attól a Novák nevű illetőtől, aki az ő kényszerű távollétében beléült, s aki a visszatért helyiség birtokbavételét további nyolcvan illető mozgósításával s fenyegető utcai tüntetésével akadályozta meg. Nem, Tolentino ur (s honfitársainak roppant többsége) hasonló szituációt el sem tudna képzelni; s szerencsére fölösleges is elképzelnie, mert hiszen az illető a fontos, s ilyenformán Novák ural szemben is kétségkívül érvényesülni fog a törvény szigor (nem is szólva a nyolcvan illetőről, akik illegális nováki „karhatalomként” felvonult); tehát az a Pelcerz természetesen végül is visszakapja majd a boltját.

Sokkal lényegesebb viszont az eltérés Tolentino ur, sőt a hozzá mindenképp közelebb álló Pelcerz ur helyzete és ama hitestvéreiké között, akikről épp ma láttam egy képeslapunk legújabb számában döbbenetes fotográfiát: az Exodus volt utasaira gondolok, akiket egy európai demokrata nagyhatalom a kép tanúsága szerint leplombált, sőt berácsozott ablaku vasuti kocsikban szállított vissza Németország belsejébe. Ezer szerencse, hogy ez a nagyhatalom zsidótranszport céljaira még mindig alkalma-

sabbnak tartja a marhakupénál a személyvagont, ha börtörrácsozattal is — még ha van is benne annyi takarékoság, vagy malícia (bár ez lehet pusztán véletlen is), hogy amint a fotográfián jól látszik, e célra a MÁV kilopott kocsiparkjának vagonjait használja fel.

Mindenesetre látnivaló, mekkora s mily lényeges a különbség Tolentino ur, sőt Pelcerz ur helyzete s e boldogtalun hitestvéreiké között, akikkel szemben ime ily somnyasan nyugati eszközök érvényesülnek. Ám szembevetve e különbség akkor is, ha földrajzi, égtáji vonatkozásait említellen hagyom. Aminthogy bizvást hagyhatom.

Mert: nem. Emberek vagonba-gyömöszölése és kényszerű utaztatása korántsem nyugati népszokás — éppoly kevéssé, amint az állampolgári jogegyenlőség és az embermértőség tisztelete sem keleti találmány és orientális exotikum. Mit sem jelent, hogy a gyakorlat olykor ma mégis ezt a képet mutatja. S ha valamit mégis jelent, lát legfeljebb csak annyit, hogy a demokrácia s a szocializmus törvényei — melyeket büntetlenül áthágni ugy sem lehet — házon kívül egyelőre még azt a nyugati hatalmat sem kötik, amely pedig az európai demokrácia tanító mestere s amely odahaza a szocializmus útján is történelmi bátorsággal indult el nemrég. Tolentino ur és Pelcerz ur egy szocialista, illetve egy szocializmus felé haladó ország teljesjogu fia. Olyan országokéi, melyeknek vezetői például a Szovjetunióban olyan hatalmat tanultak meg tisztelni, mely házon kívül is kötelezőnek ismeri el magára nézve azokat a törvényeket, amelyek szerint életét odahaza berendezte. Olyan hatalmat tehát, amely nemcsak odahaza terjeszti ki a jogegyenlőséget s a szocializmus eredményeit a legutolsó kirgizre és csuvasra is, hanem eszerint eslekszik házon kívül is, hódító gyanánt is, mindenütt, ohová lábát betette — éppugy, mint azok a multszázadeleji francia hadak, melyeknek fegyverei Raguzába is elvitték a Code Napoléont. Velenceiben is leverték a gettó láncait, a bécsi srámmilit megmáztatták a Marseillaise-re, s még Poroszországban is némi sikerrel plántálták el a Szabadság, Egyenlőség és Testvériség tamtáit. Akkor

is ebből született, most is ebből születik egy új világ.

Az Exodus volt utasait egyelőre még rácsos ablaku szerelvényben fuvarozgatják Nyugaton — ám a hatalom, mely velük ezt egyelőre még megteszi, saját gyarmatait már egymásután szabadítja fel, s odahaza keményen, áldozatosan építi a szocializmust, sőt nagyobb területen államosít, mint a többé-kevésbé szocialista vezetésű délkelet-európai országok némelyike, ideát a „vasfüggöny” mögött. Mind-ebből tehát nem az következik, hogy az Exodus volt utasainak szabadulása érdekében, akár Angliában, akár itt, akár a Föld bármely pontján hagyjuk abba például az államosítást s fékez- zük le a szociális átalakulás ütemét — hanem az, hogy az államosítás folytatása s a szociális átalakulás ütemének fokozása (kiváltképpen angliai folytatása és angliai fokozása, mely a beipolitika után a külpolitika irányítását is majd a nép kezébe adja) az Exodus volt utasainak szabadulását, sőt, célhoz érését is automatikusan hozza meg.

Mivel pedig a világ, az igazság és az erkölcs oszthatatlan, következésképpen korántsem metafora, hanem kemény valóság, hogy Tolentino ur és Pelcerz ur, valamint e sorok frója és olvasója sem szabad ember, amíg az Exodus volt utasai foglyok — s, hogy viszont az Exodus volt utasainak komisz és kétségtelen fogsága is illuzórius, amíg Tolentino ur, amíg Pelcerz ur, amíg a szíves olvasó s amíg jómagam szabad emberek vagyunk.

A cél érdekében —, mely nagy cél bizony: világszabadság s világbiztonság a neve — talán még Magát is, Signor Tolentino, államosítani kellene (Pelcerz urról nem is beszélve). A legkisebb hazugság, amivel jugoszláviai utam előtt idehaza, Pesten traktáltak, ugy is az volt, hogy odaát „még a gyümölcsösköfa is államosítva van” — avassuk hát prófétává a hazugokat. Kormányprogramot kibocsátani nem tudok, jámbor óhajást legfeljebb. Nem tudom, a többi zsidó hogyan van vele: ily lecke után én az eszemre hallgatnék, nem a zsebemre. S nem tudom, általában a többi emberek hogy vannak vele: ily lecke után én megjegyezném, hogy

a kókuszdíót nem atombombának teremtette az Ur, hanem azért, hogy az ember felfedezze végre rendeltetését: feltörje, s megosztozzák a héján és tején.

Ugye, caro Tolentino, mi értjük egymást? Hiszen még harminc éve sincs, hogy ugyanannak a monarchiának alattvalói voltunk; s tán volt is benne némi baljós jelbeszéd, hogy közös fejedelmünk, császáraink és apostoli királyaink többek között nemcsak Dalmácia királyának és Raguzá hercegének, hanem — úgy bizony — „Auschwitz és Zator hercegének” címét is viselték.

...Most, hogy immár nem egy apostoli című uralkodó alattvalói, hanem egy apostoli feladatu és szándéku köztársaság polgárai vagyunk, ideje végre tén, hogy többé ne közös fejedelmünk, hanem — Budapesten és Dubrovnikban, s körüskörül messzebb is — közös hazánk legyen már.

„Elhozták a lichtenwörthi tábor gyilkosát! Jelentkezzék, aki tud bűneiről...”

Címével a Képes Figyelő 1947 október 4-i száma felhívást közöl a volt lichtenwörthi és fülxdorfi deportáltakhoz, hogy az Oberscharführer nevét (személyazonosságának megállapítása végett) és az ellene szóló terhelő adatokat közöljék a német hatóságokkal. Ez a felhívás a német újságokban is megjelent. Ezzel teljesen megcáfoltam az az alaptalan hír, amelyik szerint a felszabadulás után a Schaarfűhrt agyonlőtték. Felkérünk mindenkit, tartza kötelességének hozzájárulni a hatóságokat, hogy egy szadista gyilkos elvegye méltó büntetését. — Az adatokat és a nevet továbbítás végett kérjük „Lichtenwörth” jellegére az UJÉLET kiadói hivatalába küldeni.

ÜRÖKNEADNAM egészséges, 6 hónapos, szép kishamut. Cím: II., Kazás.u. 44. Unfrérené.

Glosszák a hétről

HITLER PORTRÉJÁHOZ —, mint a Szabadság-ban olvassuk —, felbecsülhetetlen adatokat szolgáltatott Párisban egy öreg bécsi zsidó, Theodor Hildesheimer, aki egykor együtt lakott a későbbi „Vezér”-rel, az osztrák főváros Zsidó Menedékházában.

Igen, Hitler egy zsidó menedékházban tengődött abban az időben, amikor még nem álmódott a világ „átfestéséről”, hanem megelégedett volna az egyszerű festői sikerrel is.

Ez a siker, mint tudjuk, elmaradt. Hitler tehetségtelen festő-növendéknek bizonyult. Nem vitték fel a festészeti akadémiára.

Es az elkéseredett Hitler — mint sok hasonló esetben történt —, „ellenséget keresett, hogy kitőlise „valakin” dühét. Így lett antiszemita.

Bosszút akart állni azokon a zsidókon, akik látták őt a zsidó menedékház falai között!

Bosszút akart állni azokon a zsidókon, akik tudták róla, hogy csalt és lopott!

Theodor Hildesheimer okiratilag is bebizonyította most a náci bálványának közönséges csalásait és lopásait!

A nemzeti szocialisták vezérkarában nem egy olyan „diszpóndány” akadt, akit „személyes motivumok” lendítettek a zsidógyűlölet felé. Schacht, például, azért lett kifejezett filozsemitából dühödt antiszemita, mert annakidején nem ő lett az egyik bank vezérigazgatója, hanem valamelyik zsidó kollégája.

Julius Streicher-t, a „Don Juan-motivum” vitte az antiszemitizmus felé. Akkor kezdte gyűlölni a zsidókat, amikor egyik szerelme elhagyta és egy zsidó férfi menyasszonya lett.

Sok náci-vezér tett „szép” utat a filozsemitizmustól az antiszemitizmusig, de egyik sem teit akkorát, mint Hitler a bécsi zsidó menedékházról az európai zsidóság főnökeiről szerepéig!

SZÓVÁ KELL TENNÜNK azt a győri esetet, amikor fasiszta érzelme emberek megátolták, hogy egy deportáláshoz hazatért zsidó kereskedő visszakapja jogérvényesen megítélt üzlethelyiségét.

A Kossuth Népé-ben olvassuk, hogy Pelczér Sándor — a deportáláshoz hazatérve — győri kalapüzletében új „tulajdonost” talált, aki nem volt hajlandó visszaadni a börtöl jogos birtokosának.

Két évig tartott a pereskedés. A Tábla végül is jogerősen visszavonta az üzletet Pelczér Sándornak.

Am az ügy ezzel a jogerős bírói döntéssel sem ért véget. A jogtalanul üzletet-birtokló Novák József még mindig nem mutatkozott hajlandónak kiköltözni.

Ugyáltszik, tudta, hogy — miért szegülhet szembe a bírósággal is?!

Amikor karhatalom jelent meg a bírói ítélet végrehajtására, Novák József kitevésére és Pelczér Sándor jogszertű behelyezésére, — a karhatalom hirtelen 80 főből álló, erőszakoskodó csoportot talált az üzlet előtt. A csoport olyan fenyegető magatartást tanusított, hogy a karhatalom visszavonult s nem hajtotta végre a hatóságok rendelkezéseit.

Kíváncsian várjuk a fejleményeket!

Mi lesz? Vajjon győz-e a fasiszta erőszak? Vagy: a demokratikus magyar köztársaságban mégiscsak sikerül

keresztülvinni a bíróság döntését?

A győri eset — ha az illetékesek nem állnak sarkukra — veszedelmes precedens lehet!

A „JÜDISCHE RUNDSCHAU” szép cikket közöl „A belső ragyogás”-ról.

Ez a „belső ragyogás”, az annyi szenvedésen átment lengyelországi zsidóság lelki és szellemi fényességét jelentti.

A newyorki Schocken-Verlag mostanában képeskönyvet adott ki „Polish Jews” címmel. A kiadó fotográfusa végigutazta a zsidó lakta vidékeket a Keleti-tengertől a Kárpátokig.

A hatalmas községek és hosszú falvak lakói között többnyire csak egy-egy zsidó található. A többit kipusztították. De ezek a maradék-zsidók most is a Könyv szerelmesei, bármilyen rosszul is megy nekik és bármiképp is nyomorognak.

A Könyv az életük.

A Könyv — mindenük.

Hogy írja a „Jüdische Rundschau”?

„Királyok és hercegek ők koldus-öltözetben és a belső ragyogásuk az az érdemrend, amelyről megismerhetők a rangjuk.”

ILJA EHRENBURG szorgalmasan gyűjti a szovjet-zsidók hősiességéről szóló dokumentumokat.

Merder fun felker című, jiddish nyelvű dokumentumgyűjteményében érdekes adatok találhatók a szabiburi zsidó felkelésről. Igen, nemcsak Varsóban volt hősi lázadás, hanem sok kisebb helyen is, köztük Szabiburban.

Szabibur maga volt a földre felkerült pokol. Különösen a nőket kínozták a berlini Homerowski boxbajnok, aki az SS-gárda egyik „gyöngye” volt.

Egyszer egy 18 éves vlodovai lány előbe ugrott és arába kiáltotta:

— **Ölhetlek és kizozhatlak Bennünk! De nem sokára jönnek a szövjet csapatok és leszámolnak veletek!**

1943 október 14-én, a szabiburi gettó maradék-zsidói, — akik előzőleg késeket és fejszékét készítettek — az összes barakkokban egyszerre támadtak rá a náci brigantikra.

A lázadás sikerrel járt. A zsidók nagyrésze kijutott a környező erdőbe, ahol partizánok tanyáztak. Közben azonban sokan halálukat lelték a tábor körülvevő aknamezőn.

A szabiburi zsidók lázadása az európai ellenállási mozgalmak legszebb fejezetei közé tartozik!

A Kalocsai Izr. Hitközség pályázatát hirdet

Kántori Alfréd, aki a mérzői teendőket ellátásait is vállalja. Kántortanítók előnyben. Fizetés meggyőzés szerint. Utiköltséget csak meghívottak térítünk.

Kalocsai Izr. Hitközség.

Pályázat

A Pestszenterzsébeti Izraelita Anyahitközség pályázatát hirdet előlmádkozó-metszői állásra

Pályázhatnak olyan 40 éven aluliak, kiknek a metezésre megfelelő képességek van. Javahalmazás meggyőzés szerint és kérésre bérlet. Pályázati határidő 1947 november 1. A pályázatok a Pestszenterzsébeti Izraelita Hitközség irodájába nyújtandók be.

Albert-Isai hitközség

méltó emlékművet kíván állítani elhunyt

és deportálásban elhunyt mártírjainak emlékére,

akik elhunyt hozzátartozóik nevéit megörökíteni kívánják, jelentkezzenek a fenti hitközségnél.

A kunhgyesi Izr. hitközség maradék zsidósága deportálásban és munkaszolgálatban elpusztított mártírjainak emlékére

a temetőben felállított emlékművet október 23-án kezeli le gyásznaponként. Kérjük, Dél-eltű 9 órakor gyászistentiszteletet tartunk a templomban, fél 11-kor avatjuk fel a temetőben felállított emlékművet. Az együltérzőket szeretettel várjuk.

Videki, egyedülálló Leveskűd keresztes gyökerűtől rendelkező

független urinót.

Kézrel írt ajánlatot „Független 42” felirattal a kiadóhivatkozásra küldje.

Balfi mártir-munkaszolgálatosok siremlékének avatása

A rákoskeresztúri zsidó temető mártírparcellájára sírjainak rendezésében egy új emlékmű emelkedik az ég felé. A hozzátartozók fájdalmas szeretete emelte ezt az emlékművet azoknak, akik legdrágábbak voltak számukra a földön. Az emlékművön aranybetűvel a következő szöveg áll: „Balfon, 1945 március 31-én 181 mártírt adott a humanista világnak a poklok hadserege” s alatta Zsoldos Andor tiszoros sirverse hirdeti az eljövendő koroknak a Balfon lejárású tragédiát. Mert a balfi 181 tragikus sorsa kiemelkedik a sok ezer zsidó mártír tragédiájának sorából. Felőrával a felszabadulás előtt estek áldozatul a fasizta gonoszság céltalan gyilkolási tébolyának.

Vasárnap, október 12-én avatták fel az emlékművet, amely előtt honvéddiszárad sorakozott fel. Az egyházi szertartás Lövi Károly főkanonok és a kórus gyászzenekével kezdődött,

majd dr. Katona József, pesti rabbi avatta fel az emlékművet, aki a Pesti Izr. Hitközség és a Pesti Chevra Kadisa nevében is áldozott a hős mártírok emlékének.

A beszéd elhangzása után Lövi Károly énekelte az El mólé rachamim-ot, majd dr. Katona József mondotta el a Kaddis imát. Ezután a pártok szónokai következtek. A Magyar Kommunista Párt nevében Kálai Gyula, a Szocialdemokrata Párt nevében Hámori László emlékezett meg a mártirokról. A Színészek Szabad Szakszervezete nevében Fenyő Aladár beszélt. A Musz. Országos Antifasiszta Szövetsége nevében Frischmann Edgár bucsuzott a mártírlajtsáktól, majd a honvédség kórusát tiszti küldöttség helyezte el az emlékoszlopon. Az avatási ünnepség befejezésekként pedig dr. Morgenstern Benő lelkészszószódos mondott imát a mártírokról.

Felhívás a volt theresini deportáltakhoz!

A csehszlovák kormány emlékművet kíván felállítani a theresienstádti borzalmak színhelyén. A monumentális emlékmű felállításával kapcsolatban a csehszlovák kormányhatóságoknak szükségük van mindazok neveire, akik ott deportálva voltak.

Felkérjük mindenkit, aki Theresienstádtól visszakerült, hogy nevét és személyi adatait f. é. november hó 1-ig beárólag közölje a Magyarországi Zsidók Deportáltakat Gondozó Országos Bizottsága Információs Osztályával, Bethlen-tér 2. I. 36.

Könyveket kérünk Cyprus szigetére

A Tel-Avivi „Hitachduth Olej Hungaria” azzal a kéréssel fordul hozzánk, hogy a Cyprus szigeten tartózkodó hat-nyolcezernyi magyar zsidó hűtestvérünk részére magyarul írt könyveket küldjünk.

Felkérjük az intézményeket és magánosokat, hogy úgy szépírói, mint tudományos könyveket és folyóiratokat szíveskedjenek erre a célra felajánlani és hozzájuk eljuttatni. — Nagyobb mennyiségű könyvet készséggel elküldünk.

Magyarországi Zsidók Deportáltakat Gondozó Országos Bizottsága Információs Osztálya, Bethlen-tér 2. I. 36.

ÚJDONSÁG a petróleumfűtés terén

Légfűtés áramló forró levegővel Eddig nem létezett teljesítmény

PETROL HEATING HŐLÉGSZORÓ

bármely petróleumfűtőre helyezve azonnal SZAGTALANUL FÜT két kisebb vagy egy nagyobb szobát

Szabadalom bej. Bemutató: FERROMETALL, V., Pozsony-ut 6. Tel.: 389-126

Munkát a munkaszolgálatosoknak!

Bármilyen munkaalkalom

bejelentése: Bethlen-tér 2 I. em. 36

A munkaközvetítés a Szakszervezet útján történik

Mielőtt haját festeti vagy daueroltatja mutassa meg

RENCZES fodrász- és hajfestőmesternek VI. Csengery-u. 84. Hajmunkák. Pedikűr

Mártir-emlékmű avatása Karcagon

Bensőséges és kegyeletteljes hangulathoz vezetett le Karcagon szeptember 21-én a deportálásban és munkaszolgálatban elpusztított mártírok emlékére állított emlékmű felavatása. A karcagi zsidó templomot zsúfolásig megtöltötte a gyászoló közönség, amelynek sorában megjelent a város minden társadalmi rétege, élőkön dr. Dózsa Balázs polgármesterrel, valamint a környékbeli hitközségek is. Spitzer Vilmos főkanonok szívbemarkoló gyászszószódosát után Fodor László hitközségi elnök vette át, könnyekig megható beszéd keretében a templom előcsarnokában elhelyezett emléktáblát. Majd dr. Weisz Miksa debreceni rabbi tartotta meg nagyhatalú gyászbeszédét. Deután a temetőben elhelyezett impozáns emlékműnél tartott ünnepségen a főkanonok gyászéneke után Kertész József a Szentgyörgy elnöké vette át szép beszéd keretében az emlékművet. Majd ismét dr. Weisz Miksa debreceni főrabbi tartott gyászbeszédet és az emlékművön elhelyezett Menórát állította oda szimbólumnak, amelynek minden ága összetartásra figyelmeztessen mindenkit és sohasse történhessen meg az, hogy a menóra egyik lánya úgy akarjon égni, úgy akarjon magának előnyt szerezni, hogy a másikat fölperzselje, a másik lángot maga előtt eloltsa a maga hasznára és előnyére. Ezt követően a szónoki küldöttség nevében dr. Singer Ödön főrabbi tartott magasztos megemlékezést. Dr. Dózsa Balázs polgármester szólott ezután a jelenlevőkhez, figyelmeztetve őket, hogy ne legyen soha többé különbség ember és ember között. A főispán megbízásából Sas István megyei szociális titkár beszélt, dr. Kertész Sándor pedig a Cionista Szövetség nevében beszélt. A szónokok sorát a pártok megbízottjai zárták be. Az emlékművet Friedländer József debreceni kőfaragó mester készítelte.

A világ orvosai a náci orvosok ellen

Szeptember 17-től 21-ig zajlott le Párisban a nemzetközi orvoskongresszus. Több párizsiai orvos is megjelent és dr. Krieger kéri, hogy a kongresszus bélyegezze meg a náci orvosok kegyetlen magatartását. Dr. Dworzecki előadást is tartott a náci orvosok szerepéről a haláltáborokban. A kongresszus azután egyhangúlag és ünnepélyesen elítélte a náci orvosok bűncselekményeit és elhatározta, hogy azokról külön könyvet ad ki.

Varrónó házakhoz

olesón ajánlkozók. Alpár.u. 7. H. 14.

Zsidóság és béke

Irtá: ANTAL GÁBOR

I.

Sajnos, egyáltalán nem felesleges, ha minden zsidó testvérünk szívébe és elméjébe vésjük azokat a szavakat, melyeket a németzsidó emigránsok egyik vezető egyénisége, Theodor Meinecke, a humanista és író mondott a newyorki németzsidók klubjában, az „Aufbau“-klubban. „Vigyázzunk — mondotta ugyanis Meinecke —, hogy a zsidóság kivétel nélkül és minden erejével a béke megőrzése mellett legyen, s még passzívításával se támogassa a háborút. Mert, ha a háború meg is kényszerít talán majd az emberiség egy hányadát, a zsidóság feltétlenül beiepusztul.“ Meinecke ezután bátor keménységgel kelt ki azok ellen a zsidók ellen, akik a zsidó tan és a zsidó érdekek gyalázatos elvetését nem a békét és életet akaró emberiségnek, hanem a harcot és halált felidéző háborús uszítóknak szolgálnak. „E szörnyű konkláviták szemét maga a történelem fogja felnyitni!“ — jelentette ki e nagy pacifista.

Rendkívül vigasztaló, hogy az amerikai zsidóság, és legfőképpen is az a része, mely magát zsidóknak tartván és hirdetvén, zsidó templomba, zsidó egyesületekbe jár és zsidó lapokat olvas, nagy lelkesedéssel fogadta Meinecke szavait. Az atombombabizottság tagjai és a trüszik vezérei, — akik minden valószínűség szerint már kevesebb lelkesedést tanúsítanak Meinecke és a többi Meineckék szavai iránt — nem tartoznak a zsidó klubtagok táborába. Ezek az emberek már rég elszakadtak a zsidóság közösségétől, egyetlen közösséget ismerhetnek és ismernek már: a monopolkapitalisták közösségét. Az amerikai kis-zsidó, a „Jew of the street“ azonban életének minden mozzanatát, morális és szellemi erőit a zsidó próféták tanításából, azoknak modorai, kezzerü és haladó értelmezéséből meríti, s azt tartja, hogy a béke, a szabadság és az igazság áldozatos megőrzése minden ember elsőrendű kötelessége és hivatása. Ha elolvassuk az amerikai zsidóság hivatalos lapjait és folyóiratait, bizonyán regisztrálhatjuk emelkedett szellemüket és haladó irányukat, s megállapíthatjuk, hogy a zsidó közösségben és zsidó szellemben élő amerikai zsidók a morális törvények korszerű átélését és megvalósítását fontosabbnak tartják a dollár imperializmusánál és az

új kereszteshadjáratokkal fenyegető „elvek“-nél.

II.

És, ha ez a helyzet Amerikában, ahol a zsidóság nem tizedeltetett meg Auschwitz, Bergen-Belsen és Birkenau által, ahol nem könnyű kivonnia magát az egyszerű embernek az új imperializmus bűvköré alól, mennyivel inkább kell kiállnunk és harcolnunk, igenis harcolnunk a békéért itt Európában, ahol a halálágerekből csak véletlenül menekültünk meg, ahol egy új, szebb, emberibb és békésebb életforma van születőben. Nem lehet más fontosabb és nemesebb feladatunk, minthogy a béke előharcosai legyünk Magyarországon, Európában, az egész világon, mint, hogy szavainkkal, cselekedeteinkkel és nem utolsósorban történelmi sorsunk példázatának élő erejével egyesíteni segítsük azokat az erőket, melyek minden országban — még ha talán nem is tudjuk ezt világosan — a békét, a teremtő, alkotó, fejlődést és életet jelentő békét akarják. „Salom“ — BÉKE! — köszönnek az eretli országépítés hősei és ezt a békét igénylik azok az iparosok, kereskedők, értelmiségiek, akiket annyi fájdalom és gyász ért az utolsó esztendőkből és akik most békén akarják folytatni emberhez méltó munkájukat. De, akinek van szemé, látja, hogy a béke nemcsak kívánság, nemcsak eszény dolga. A békét meg is kell keresni a földön, meg is kell küzdeni érte, mert nagy és erős azok a táborok, akiknek érdekük fűződik hozzá, hogy az emberek békéjét megbontsák. És az emberek tudatossága, nagy eszköz a békébontók és háborúra spekulálók kezében! Felhasználják őket, kiaknázzák őszlőneiket és indulataikat, érdekeik, sőt életük ellenére harcba vezénylik őket. A mi feladatunk — sokat szem-

vedőké, szebb kort áhitóké —, hogy minden percünket és minden erőnket ennek a felvilágosító és béke-építő munkának szenteljük, vállalva a nehézségeket és a fáradságokat is.

III.

De, hogy alkalmassak legyünk erre a munkára, elsősorban persze önmagunkat kell felvilágosítanunk és átváltoztatnunk, önmagunkból kell olyan embert csinálnunk, aki a békés és építő emberiség rendíthetetlen, derűs fia. Állandóan számot kell vetnünk önmagunkkal, meg kell vizsgálnunk, hogy tulajdonképpen érünk-e valamit, csinálunk-e olyasmit, amivel előbbre viszik önmagunkat és embertársainkat. Nem múltó szenvedéseinkhez és nem múltó hozzánk a gyengeség és a lustaság! Sok testvérünkkel beszéltem, akik azt mondták, hogy igen, igen, változtaniuk kellene szokásaikon és életberendezésükön, jól és világosan tudják ezt, de hát félnek tőle kissé. Nem félnek és aggodnak jobban a változtatás „radikális“ tényétől, mint mondjuk egy foghúzótól, de ez a kis félelem is elég ahhoz, hogy továbbra is ott maradjanak, ahol eddig álltak. De, ha gyermekeinknek jobb életet akarunk ezen a földön, ha azt akarjuk, hogy béke és szeretet uralkodjék mindenfelé, elsősorban magunkat kell felemelnünk az Ember annyiszor meggyalázott és mégis oly ragyogó piedesztáljára. Ne féljünk tehát...

Ne járjunk úgy, mint az egyszerű ember, aki annyira fél a haláltól, hogy beléveletelte magát a folyóba. Ne féljünk semmitől, csak a háborútól és fogyni meg mindent, hogy ne legyen többé háború ezen a végtelen emberi lehetőségek számára teremtetett világon...

Új és használt
bőröndök
nti kofferok.
Vétel, csere, eladás.
KANDEL Népszínház-n
T. h.: 139-619 **20**

A Kivándorlókat és Visszavándorlókat Védő Iroda közlése

Franciaországba került egy magyarországi család az Exodus 1947 utasai közül. Az Exchange Telegraph közlése nyomán a napilapok közölnék, hogy az Exodus 1947 utasai között több magyarországi ifjú is van.

Az Exodus 1947 utasai közül egy magyarországi család — Péteri Lipót szül. 1899 Pest-szentlőrincen, felesége, szül. Krausz Klára, valaminthéj. Péteri Péter, szül. 1941 ben Budapesten — Port de Bue kikötőben Marseille mellett kórházba került és jelenleg is Franciaországban tartózkodnak.

Kérjük, hogy közeli hozzátartozók d. e. 9—2 óra között a Kivándorlókat és Visszavándorlókat Védő Irodában, Budapest, VI., Eötvös-utca 7. sz. I. emelet 18. sz. alatti jelenjenek meg.

Bergen-Belsenből — zsidó város lett

A zürichi Israelitisches Wochenblatt közli, hogy Bergen-Belsenben, ahol a náci 30.000 zsidót kivégezték, még mindig több ezer zsidó él a táborban. Ez a tábor azonban nem azonos a régivel, amelyet teljesen felégették, nehogy járványok terjedjen.

Új-Belsent most hivatalosan a „Hone“ névvel illetik, de a zsidók csak megmaradnak a történelmi „Jü“ Belsen mellett.

Bergen-Belsen szinte zsidó város; A zsidó közösség élen Jossel Rosensaft áll. A zsidó pártok valósággal versengnek, hogy a kulturális életet intenzívebbé tegyék és egyre-másra rendezik a kulturatívokat, kulturdéleltetőket.

Bergen-Belsenben egy év alatt 800 zsidó gyermek született.

Jövőben a Cypruson levő internáltak postáját a következőképpen kell küldeni:

1. Internált neve;
 2. Táboriszám: (Camp. no)
 3. Cyprus;
 4. c/o A. I. G.
- C. I. D. Jerusalem, Palestine.

(Az így címzett levelek sokkal gyorsabban érkeznek meg az internáltakhoz, tekintettel arra, hogy a közvetlenül Cyprusba küldött leveleket előbb cenzurázás végett Jeruzsálembe küldik.)

EGYEDÜLMAGABT. Intelligens országban elhelyezkedne vidéken, főként a háztartásban. Válaszokat „Családtag“ jellegre a kiadókba kérés.

PESTI HAZAI

ELSŐ TAKARÉKPÉNZTÁR-EGYESÜLET

Budapest, V., Deák Ferenc-utca 5

Telefon: 181-390

MAGYARORSZÁG LEGRÉGIBB PÉNZINTÉZETE

„Uriemberi megállapodás“

Az év „legforróbb“ témája regénye. Így hirdetik Laura Z. Hobson író nő „Gentleman's Agreement“ (Uriemberi megállapodás) című könyvét Amerikában. Az író nő akkor határozta el a regény megírását, mikor egyszer társaságban valaki lekezelő módon így nyilatkozott: — Igen, egynehány zsidó jóbarátom is van... Mire a könyv szerzője így válaszolt: — Nekem is van néhány zsidó jóbarátom; többek között az apám és az anyám. Ennek az incidensnek köszönheti létrejöttét az amerikai antiszemizmusról szóló könyv. Sem elvileg, sem mellette nem foglalt állást. Tárgyilagosan megállapítja, hogy Amerikában erős az antiszemizmus, s a demokrácia hazájában ez a kérdés épp oly ősi és égő, mint a néger-probléma. Az a szegycintjes antiszemizmus ez, mely elismeri ugyan a „háizsidókat“, az asszimiláns „fehérszidókat“ (a fehérek közé álcusztolt négerek min-tájára) akiknek politikai, kereskedelmi, tudományos és művészeti érdemeik elvitat-hatatlanok. De azzal a kellemetlen érzéssel, hogy azért kénytelenek eltűnni őket, mert, hát Istentem, a zsidó is csak ember! Az író nő maga is félt a témát teljes meletelenségében, kizárólag a célnak szentelni, s egy szerelmi történet ostromjába csomagolva adja be a közönségnek. A Fox-filmgyár így is annyira érdekesnek találta, hogy megfilmesítette Gregory Peck-el és Dorothy McGuire-el a főszerepben.

Mint ahogy a könyv kísérleteként készült, a történet is csak egy kísérletet mond el. A történet hőse, Philip Green, egy helylip munkatársa, megbízást kap szerkesztőjétől az antiszemizmusról szóló cikk sorozat megírására. Az újságíró nem tudja, hogyan kezdjen hozzá feladatához. Végül is elhatározza, hogy zsidónak rálja magát, s így figyel meg az embereket. Az eredmény leve-rő. Már a kezdet kezdetén menyasszonyában, Kathy-ban is felfedezi az antiszemizmus mély gyökereit. A lány tudja, hogy a férfi nem zsidó, mégis, mikor az közli vele tervét, a lány meghökken. A férfi így elmélkedik: — Egy perccel előbb, mikor még nem mondtam neki, hogy zsidónak fogom vallani magam, ugyanez az ember voltam. Ugyanez a test, arc, hang, szem, orr és fül, ugyanez a ruha és gondolkodásmód, s most, hogy ezt a szót „zsidó“ kimondtam, ugy-

érezem, minden megváltozott körülöttem és öbennem.

Phil akkor van igazán zavartban, mikor kisfia, Tommy (Phil ugyanis egyszer már nő volt, de felesége meghalt), megkérdezi tőle, hogy mi az az antiszemizmus? — Talán az, ha az emberek csak azért nem szeretik egymást, mert a más-
sik zsidó — adja meg az eléggé tökéletes választ. A kisfia azonban hamarosan maga is tapasztalja, hogy mi az antiszemizmus. Mikor ugyanis társai az iskolában megtudják róla, hogy ő állítólag zsidó, megverik és „bűdös zsidó“, „koszos disznó“ szavakkal csu-folják. Tommy sirva megy ha-za. Kathy azzal vigasztalja, vissza kellett volna vágnia, hogy ő nem zsidó. Philip most már másodszor ütközik bele, menyasszonyán keresztül, a felső osztályok felületes megítélésébe. Fiával azonban meg-érteti, hogy akkor is éppen olyan ember, esetleg különb ember, ha zsidó. A gyerek elhatározza: egyáltalán nem vallja be társainak, hogy ő keresztény.

Közben megérkezik Captain David Greenberg, Phil zsidó barátja, Németországból, ahol a hadseregben szolgált. Mula-lóba mennek a hazatérést megünnepelni. Itt azonban kellemetlen incidensük támad. Egy részeg alak tántorog az asztalukhoz; a hazatérő tisztet és társaságát így sértgeti: — Nem szeretem a tiszteteket, különösen, ha az illető „yid“. Híába mentegőödzik a részeg ember barátja, a hangulat nyomottá válik.

Phil kísérletei közben azt is megtudja, hogy titkárnője, Miss Wales is zsidó, de csak úgy sikerült állást szereznie, hogy zsidóhangzású nevét angóra változtatta. Phil vele együtt folytatja társadalmi próbáit. Ezek közé tartozik például az is, hogy leveleit kétféleképpen írja alá: Green és Greenberg. Az előbbi alá-írásra készséggel felelnek, az utóbbira még csak nem is vá-laszolnak.

Phil ezekkel az esemé-nyekkel egyidőben határoz-za el, hogy megtart-ja esküvőjét Kathyval. Ki-derül azonban, hogy nászut-ján, mint zsidó, nem szállhatna kedve szerinti szállodába. Van-nak ugyanis olyan hotellek, ahol „korlátozást“ érvényesi-tettek. Ez a korlátozás zsidók-ra is vonatkozik.

Az esküvőt kénytelen más okok miatt is elhalasztani. Ko-molyan összevész Kathyval. Arra kéri menyasszonyát, hogy Dávid nevű barátját lássa ven-dégül vidéki házában, amíg a fia a városban állást és lakást szerez. Kathy kellenlenül visz-szautasítja a kérelmet azzal az indoklással, hogy Dávid szá-mára az élet a falucskában ugye-sem volna kellemes, mert ott a kereskedők egymás kö-zött olyan „uriemberi megál-lapodást“ kötöttek, hogy zsidót nem szolgálnak ki. Phil csak-nem elájul az efafta uriemberi megállapodás hallatára. Anti-szemitának mondja menyasz-szonyát is. A lány visszauta-sítja a vádat. Phil így vála-szol: — Te is azok közé az emberek közé tartozol, akik ugyan nem bántalmaznak és nem sértgetnek zsidókat, de nem is segítek és éppen hogy csak eltűrik őket. Te és a ma-gadfadja emberek csak azért nem antiszemiták, mert ezt alacsonyrendű érzésnek tart-ják, mely a lomálya, vagy valami sötét helyre vezethet... Kathy sértődötten távozik.

Phil ekkor hozzáát cikksoro-zatának megírásához. Heteken keresztül éjt nappalá téve dol-gozik, hogy tapasztalatait le-írja. Phil humanista alapon fogja fel a kérdést és így vé-lekedik: — Remélem, hogy lesz majd olyan világ, ahol csak a humanus ember a fon-tos, nem pedig a papírok és a szavak, melyek elválasztják őket egymástól; az ilyen sza-vak például, mint „zsidó“ és „keresztény“.

Phil cikkei nagy sikert aratnak és egy kiadó meg is veszi azokat regénytémának. Közben Kathy visszatér vidéki házából, ahol a szaki-tást pihente ki és társaságba

megy. A társalgás éppen a néger-kérdéssel foglalkozik. Egy tekintélyes öreg kapita-lista nevelve meséli azt az öt-letét, hogyan lehetne oleső trükkkel megszabadulni a nége-rektől. A társaság dermedten hallgatja. Az is uriemberi meg-állapodás ugyanis, ha valaminek nem szólnak hozzá. S Kathy ekkor úgy érzi, hogy mégis Philipnek van mindenben igaza. Ennek a megállapításnak következményeként vidéki házát felkínálja Dávidnak. Mikor ezt Phil meghallja, roham, hogy kibéküljön Kathyval. Ez sikerül is neki.

Ennyi a regény. A történet-nek azonban úgy érezzük, minden közönségiskere, s ne-mes szándékai ellenére sok mindent nem sikerült megva-lósítani. Lehet azonban, hogy a naiv, lelkű amerikaiakra na-gyobb hatással van ez az egy-szerű, csupán tényeket lerög-zítő történet, mintha drámai erejű regénnyel igyekeztek volna megmutatni az antisze-mizmus káros hatását és népbuító céljait. Persze csak akkor, ha feltételezzük, hogy Amerika valóban olyan naiv, mint amilyennek filmjei-ben mutatja magát. Mert az antiszemizmus lényo nem igazolja naivitásukat. Ha pedig nem azok, akkor alatiomosab-bak, mint azok, akik nyíltan gyűlölték és irtották a zsidó-ságot. Az olyan erőszakos tény volt, hogy fel kellett keltenie a világ közvéleményének el-lenszenvét és a jóérzésű embe-rek tiltakozását, felindulását. Az amerikai azonban olyan csendben csinálják, hogy las-san elfogadhatóvá válik min-denki számára, s ez az igazí veszedelem... Ez ellen ere-lyesebben kellene küzdenünk.

GYÖRGY ÁGNES

FELKÉRÜNK mindenkit, aki HERZOG LAJOS edénykereskedővel.

született Wienben, 1893 április 24-én, utóljára Budapest, Wesselényi-u. 32. sz. n. lakott, — valamit tud, hogy azt a Magyarországi Izraeliták Orszá-gos Irodájával, VII. Síp-u. 12. II. em. 39. közölje.

Ki tud Horváth Miklósról,

született 1906. Anyja Schwarz Jan-ka. Bevonult 1942-ben Nagykátara, Századszám 101/20. Kivitték 1942 no-vember 27-én a Don mellé. Nagyot kérem, aki tud róla, értesítsen. Hor-váth Miklósné, VI. Balesy Zs.-ut 19 d.

KÖZÉPKORU jobb nő, háztartásban gyakorolt, önálló főzőnő, nagyon jó bizonyítvánnyal, elhelyezkedne ház-tartásba, jobb családban. „Nem idős“ jelzőre a kiadói hivatalba.

UTAZIK?

Kupébőrönd Ia 60x40 cm.) 36.— Ft
Aktatáska (41-es) tehén (spalt-) bőr 68-80 „

Használt bőröndök, vétel-eladás

LÁNG Sajtó műhely Népszínház-utca 21.
bőröndös, nőtáskák-készítő Telefon: 135-833

3 órában IGAZOLVÁNYKÉP 2 drb
belül 10 Ft
Foto Párisi Nagy Áruház

„A zsidók sok helyen még mindig olyan helyzetben vannak, mint a proletárok Marx idejében“

— írta Léon Blum a zsidókérdésről szóló nagy cikkében

Léon Blum, aki négyszer volt Franciaország miniszterelnöke és a francia szociáldemokrácia legkimagaslóbb alakja, mint tudjuk, lútház zsidó és mindig felemeli szavát, ha a zsidóság valamilyen kívánságáról, vagy sérelméről kell vitatkoznia.

Az *Uj Élet* is megírta, hogy milyen éleshangú cikkben támadt a különben erősen angolbarát Léon Blum az angol kormányra az „Exodus 1947“ botránya miatt. A „great old man“ most újabb cikket írt az „Exodus 1947“ esetéről és ez az új megnyilatkozása talán még határozottabb, mint az előző.

A szocialista álláspont

az „Exodus“-ról

„A *Manchester Guardian* — írja Léon Blum a *Populaire*-ben — néhány kérdést intézett hozzám. Miért éppen nekem adta fel ezeket a kérdéseket? Nem tekintem magam sem a „megbántott zsidók“, sem a cionista szervezők képviselőjének. Amikor cikket írtam, a francia szocialisták álláspontját juttattam kifejezésre.

A *Manchester Guardian* azt kérdezi tőlem, hogy helyes-e a francia szocialista párt a cionista propagandát, amely arra buzdítja a zsidókat, hogy Palesztinába menjenek és ne másra? Mi ezt a propagandát se nem helyesljük, se nem kárhoztatjuk. A *Manchester Guardian* egyébként elvileg nem állítja be helyesen a problémát, amikor a zsidók szenvedélyes és elkeseredett törekvéseit, amelyekkel a testvé-

reik pusztulását túlélők Palesztina felé törekednek, mesterséges érzésnek tekinti, olyanak, amelyet a cionista propaganda öbresztett fel. Ez súlyos tévedés, és ez a tévedés ad absurdum viszi a lap egész argumentációját.

„Csak a szabad demokráciák nyújtanak igazi hazát“

„Alig említésre méltó kivételektől eltekintve, a megszállás esztendőinek szenvedései ellenére, azok a zsidók, akik a szabad demokrácia élében élnek, nem gondolnak általában arra, hogy választott hazájukat, amely igazi és egyetlen hazájuk lett, elhagyják. De a zsidók másfélszer év óta és sok helyen még mindig olyan helyzetben vannak, mint a proletárok Marx „Komunista Kiáltvány“-ának idejében. Csak a szabad demokráciák nyújtanak nekik igazi hazát.

Zsidónak születtem. Huszonöt év óta erőm legjavával küzdök azért, hogy elősegítsem Palesztinában a Zsidó Nemzeti Otthon megszületését és mégsem gondoltam arra, hogy Franciaországot elhagyjam. Az „Exodus 1947“ utasai, akik németországi táborokból keltek utra és vágyakozva nyújtották karjukat Palesztina felé, majdnem mind olyan országokból származtak, ahol üldöztetésben volt részük és ahol a hitleri korszakban kiirtották testvéreiket. Természetes, hogy ilyen tapasztalatok után olyan menedékszigetről álmodnak, amely

részben az övék lesz és amelyben egyenlők és szabadok lehetnek testvércik között, ahol végül fellelegezhetnek, dolgozhatnak, a biztos és testvéri atmoszférában szemlélhetik gyermekeik felnövekedését.

„A hazátlanok hazát akarnak“

Nem lehetnénk az ellen sem, hogy ezek a „megsértett zsidók“ Franciaországot, az Egyesült Államokat, vagy más országot kívánják letelepedési helyül. Az egész világ csak helyeselhetné, ha a szabad választás joga illetné meg őket — de, ahogy én tudom, ez nem következett be. Egyébként se csodálkozzék a *Manchester Guardian*, vagy

a *Foreign Office*, ha a zsidók legnagyobb része, akárcsak eddig, továbbra is makacsul Palesztina felé törekszik. Ez nem egy propaganda hatása; ez az csemények kikerülhetetlen hatása, ez a nyomás és a szenvedés következménye. Érthető, hogy törvényszerűen olyan menedéket keresnek, amely hazájuk is. Azok, akik Európa és a világ szabad demokráciáiban már hazát szereztek és azt szeretik, nem keresnek mást. De azok, akik még hazátlanok, és akiknek nem is volt hazájuk, hazát akarnak. Kétségtelen, hogy sokan elemmentáris és fékezhetetlen módon követelik azt, ami más emberek érzelmvilágában is él.

Léon Blum cikke, amely a *Populaire*-ben, a francia szocialista párt lapjában jelent meg, mint vezércikk, óriási feltűnést keltett és több párisi lap részleteket közölt ebből a nagyjelentőségű megnyilatkozásból: az emberlenség, a zsidó lélek és a szocialista feljogoságának kimagasló dokumentumból.

Palesztina csodálatos táncai

Palesztinai vendége van Budapestnek. Táncművész. A telavivi opera prinabalerinája. Decens, fiatal. A kíváncsiságok pestieknek mindjárt azt is elárulom, milyen idős? Huszonhat éves. Mindössze ennyi és mit tud! Teremtő Isten, milyen sokrétű, mennyire fejlett és milyen zamatosan éreli a tudomány! És mint ember mégis milyen egyszerű, közvetlen és szerény. Olyan halk, szinte olázas, mint egy zsidó diák az egyetem numerus clausus idején. A ruhája is nagyon illik ehhez a képhez és hangulathoz: két szövetszoknya és kabátka, sima fehér blúzsal. A „Haladó zsidó értelmiség“ elnevezésű szervezet meghívása révén ismerkedtem vele: Noemi Aleskovska-val özsze lóbogó ifjak és tudnivaló vénék között a Borochoy-körben. Itt fogadták és köszöntötték ezt az égo temperamentumú táncfenomént, aki annyi higgadsággal és megfontoltsággal beszélt az ő mindent mozgatókkal kifejező művészetéről, mint egy tudós professzor. Koskény ajkáról úgy pergett a héber szavak, mint az imádság gyöngyszemei. Halkan, de nagyon öntudatosan; átérzve minden kifejezésének jelentőségét. Percek alatt kiderült, hogy nagyon járatos a tériában, lebilincselően magas intelligenciájú és igen-igen tiszteli azokat az ösforrásokat, ahonnan táncművészek táncjátékához merít. Mindjárt sejtettem, hogy az, aki szóban így tudja a

leekét, a gyakorlatlalt még jobban elkápráztat. Erre mutatott a szemében, az okos tekintetében felcsillanó tűz, amivel témáit hevítette, meg a két áttetsző, halvány keze, amely úgy hajladozott, libbent és cikázott a levegőben, mint valami színes pille. Így volt ez a zeneakadémiai szereplésénél is. Noemi Aleskovska főbányes táncudomásának szerves kiegészítője a törékeny kezek játéka. A művésznek keze hol mint fakévl szállt alá az ősi hervaadásban, hol mint fehér lilom illatozott, hol pedig mint vérgöze vérese csapott le vergődő ádozatára. Ennyire élő kezet még keveset láttam. Ez beszélt, lélekliz, támad és simogat, bánt és felold; minden érzést és indulatot felszínre hoz, csakugy, mint a láb, a test és minden időszerű harmonikus összjátéka: a tánc, aminek viszont az a célja, hogy a szépség, a nemes vonalak és költői gondolatok hűsleges tolmácsolja legyen.

A balett-est

Még a reméltől is jóval nagyobb sikere volt Noemi Aleskovska balett-estjének. A Zeneakadémia zsúfolt nagyterméből százzal rekedtek ki az éreklődők, holott — a szabályok ellenére — így is rengetegen álltak „sorfalat“ a terem két oldalán. Bőséges és igen sokrétű műsort válogatott össze a művész, hogy igazolja talentumának, képességeinek nagy vonalosságát. A kezét, mint mű-

BALLON

átlátzó, eső-, vihar- és lódenkabát

Márton és Szász V. Gróf Teleki Pál-utca 3.

Garantáltan vegyileg tiszt! - Minta szerint fest

Balog György

VI. ker., Andrassy-ut 33. (Nagymező-utcai oldalon)

Telefon: 221-159

váratlanul hűségese kísérőjét és jelzőjét, már dícsértük. Külön meg kell emlékeznünk kosztümjeinek szépségéről, fantáziadús színeiről és a nemes egyezőség ellenére is fölülményes eleganciájáról, ami állal ezek nemcsak a táncokhoz tökéletesen illő öltözetek, hanem megmutatják viselőjük lelki előkelőségét is. A változások oly gyors egymásutánban következtek, hogy a nézők alig ocsudtak fel ámulatukból, már is a fantázia új és új kiéljesztése lepte meg őket. „Bibliai női alakok”, „Az erdő meséi” és „Jellemek” elevenedtek meg, majd Palesztina táncai következtek, amelyek szerencsésen olvasztják magukba a Keletnek és Nyugatnak tánc-kulturáját, hogy azután valami egészen sajátos művészetben esucosodjanak ki. A Scott, Debussy, Ravel, Rachmaninov, Ippolitoff-Ivanov és Bernstein zenéjére lefektet táncok tökéletesen simulnak a zene mondanivalóhoz, szemünk előtt virágoztatva ki azokat a gondolatokat, amelyek a laikus számára alig áruhuak el valamit és ime: az igazi művész ilyen szépeket olvas belőlkü. A „Levéltűltás” olyan intenzív viziókat keletkeztet, hogy szinte láttuk, miként hal meg a természet a borongató őszi szél fuvalmára... A háklingsruhás „Akasztott ember”, amit „a zsidó nép áldozatainak emlékére” táncolt el, megérkeztette azt a szörnyű szenvedést, amit a halálbakergetett deportáltaknak kellett elviselniük. Hídegrázóan élethű volt! A „Jellemek” megformálása során különösen jó megfigyeléssről és jellemábrázoló tehetségről tanuskodott „a miniszter” piperkőc, önmádó, jobbra-balra hajladozó, szinte nemzetközi típusának életrekelése. De log jobban telveztek a palesztinai táncok. „A forráshoz” című (Kugel zenéje), amikor kecses mozdulatokkal szökell. Ugyanilyen könnyed és játékos a „Pásztor”. (Lavry-nak, a palesztinai opera karnagyának szerzeménye.) A hegyek leánya (a lilá szín harmonikus váltogatásba bugyolálva) mesélkedésében maga a báj és szemérem. A föld áldásában (Veprik zenéjére) olyan hatalmas erővel tombolt az életet adó szent föld és a természet imádata, a szabadság, a hála és az öröm érzete, hogy az a gejzirként feltörő lelkesedés, amivel a dobbanó-lobbanó, olykor büszke, olykor meg alázatos tánc lendülete elárasztott, megértette velünk az ősi humuszról való rajongás benső motívumait. Petri Endre zongorakísérete mestersen segített Noemi Aleskovskát művészetének a csúcspokra való feljutásában.

GYÖRGY ENDRE

MAGÁNYOS

urnak, családias házat, szép szoba, csokor elhelyezéssel, ládó. Jellege: „Budai Margitbúdné”

Levél Amerikába

Irtá: Gellért Miklós

Dear Mr. Brown!

Kedves ismeretlen Barátom, ott, a messze tengereken túl, valahol Cincinnatiában, Ohio-ban, Philadelfiában, vagy San-Franciskóban, akit talán nem is hív-nak Mr. Brown-nak, hanem Mr. Black-nek, vagy esetleg Mr. Kennedy-nek; Neked írom e leveletem.

Megírom benne, hogy az elmúlt vasárnapon a mi hátköz-ségünk, amely Európa — de lehet, hogy az egész világ — legnagyobb hílközsége, közgyűlést tartott és ezen az ülésen a mi elnökünk köszönetet mondott a JOINT-nak azért a támogatásért, amelyet nekünk magyarországi zsidóknak nyújtott az elmúlt években, nyújt a jelenben és remélhetőleg nyujtani fog mindaddig, amíg saját lábunkon meg fogunk tudni állani.

Ez a köszönet a JOINT-on keresztül elsősorban Téged is illet, kedves Barátom, Téged, az ismeretlen adakozót és valamennyi társadat, akik adakozó tagjai vagytok a JOINT szerve-zetének, akiket felkeres havonta a pénzbeszedő és Te és a Te társaid belenyúltok zsebeitekbe és átadjátok dollárjaikat a mi megsegítésünkre, az európai zsidó testvéreitek támogatására. Mi tudjuk jól, hogy ott Nálátok sem könnyű az élet, ott sem hever a dollár az utcán, ott is keservesen meg kell dolgozni érte, azt is tudjuk, hogy ezekkel a dollárokkal — sokan közületek — magatoktól, családoto-k-tól vonjátok meg, de Te és társaid ezeket a nehezen megkeresett bankjegyeket szívesen adjátok a szent célra, mert előtteiek lebeg a régi mondas, hogy „jobb adni, mint kapni” és tudjátok, hogy Ti szerencse-sebbek voltatok, mint mi, a Ti városaitokat nem égette föl, nem bombázta le, nem fosz-toitla ki a germán horda, a Ti

családotokat nem deportálták Auschwitzba, nem ölték meg őket gázzal és holttestük nem lett a lángok martaléka.

Amikor minket a diadalmas Vörös Hadsereg hős katonái itt Budapesten felszabadítottak és a szó legszorosabb értelmében az életünket adták vissza, itt álltunk egy romvárosban, lerongyolódva, csontig soványodva. Hílközségünk szék-háza, intézményei, templomai romokban heverték. Most már a Ti jóvoltotokból, a Ti dollár-jaitokból, hozzáértő, lelkes, önzetlen vezetők irányításával fölépítettük templomainkat, kórházainkat, iskoláinkat. Ha dolgozunk is, még sok mindenben hiányt szenvedünk. E sorok írója is cipő-jét, ruháját, kabátját a Ti dolláradományaitokból kapta; hogy nincs éhező zsidó váro-sunkban, azt ugyancsak Tine-tek köszönhetjük, hiszen a Ti pénzetekből küldték nekünk a konzervek százait, a húst, a gyümölcsöt, a csokoládét, amely élelet, erőt adott nekünk; ebből a pénzből tartják fenn a népkonyhákat, ahol az arra rászoruló még ma is tizezerszámra kapják az izletes, tápláló ebédet, hogy az Aggok házában a magukramaradt, idős testvéreinket tiszta szobákban, rendes ruhákban, jó étellel ellátva lájuk, — Nektek köszönhetjük. Hadifog-lyainkat, ha hazatérnek a hosz-szu rablásból, tetőtől-talpig felruhazzuk a Ti pénzetekből. Számos kisember önállósítási kölcsönt kapott, hogy üzletét, iparát megkezdhesse és magá-nak, valamint családjának egzisztenciát alapítson, — a Ti centjeitekből van mindez és nem győzőm felsorolni mind-azt a sok áldásos intézményt, amely a rászorulókon segít és nem győzők ezért Nektek kü-lön-külön eléggé köszönetet

mondani mindannyiunk nevé-ben, akik a Ti adományaitok-ból részesülnek.

Mi itt Pesten hálával eltelve, gondolunk Rátok, amiért meg-segítéteket bennünk és ezek-ben sorokban küldjük Nektek — az adományozottak az ado-mányozóknak — mindannyia-toknak, soha el nem múló köszönetünket és arra kérünk Benneteket, tartsatok meg min-ket a Ti jó adakozó testvéri szívetekben továbbra is és mi kérjük a Mindenhatót, hogy jószágotokat, áldozalkészége-teket fizesse vissza ezerszeresen és áldjon meg Benneteket és Családotokat hosszú és boldog élettel.

Végül arra kérlek Téged és adakozó társaidat, ne nézzetek bennünket alamizsnát kérő koldusoknak, mert ha szegé-nyek vagyunk is, önzetlünk van és adományaitokat csak addig fogjuk elfogadni, amed-dig arra feltétlenül szükségünk lesz. Tekintetek minket támo-gatásra szoruló, önhibájukon kívül elszegényedett rokonai-toknak, mert ha történetesen úgy hozta volna a sors, hogy mi kerülünk ki a tengeren túlra, mi élvezzük a gazdag Amerika áldásait és Ti szen-vegtétek volna végig itt helyet-tűk a borzalmak borzalmait, — legyenek meggyőződve: mi éppen úgy teljesítettük volna kötelességünket, miként azt most Ti teszitek!

Éljetek boldogan, abban a tudatban, hogy jól cselekedte-tek és az Uristen meg fog ezért Benneteket jutalmazni.

Hittestvéri szeretettel ölel, megsegített fentnevezett ismeretlen barátod.

TELEJTHETETLEN kánnak

Goitein Györgynek

szemléltető, avatlan 1047 okt. 18-án, vasárnap d. e. 10 órakor lesz a rákövetkezőjüri temető mártír percekében. A szakasz, 10. sor, 16. sz. Goitein László.

Spanyol,
angol, francia,
oros
nyelvórák
BERLITZ

IV., Vörösmarty-tér 2
Telefon: 181-012

GANZ
Redőnygyár

Farcőnyűk,
vászon- és nádrofolták
V., Csáky-utca 34.
Telefon: 201-066

ELHUNYT hozzátartozójáról
élethű portrét festő jónévű
portréfestő. Teréz-körut 22,
III. 16.

Ünnepélyes alkalmakra kitűnően beváltak

a **REBENWURZL** orth. hóser szalámi-
és felvágott-különlegességei, valamint
melegíthető kolbász és pároskésztményei

Rendelje meg szükségletét időben

Vidékre is gépen szeletelve szállítunk
előlegezett alkalmi rendeléseket

REBENWURZL S. és I. Rt.

BUDAPEST

Gyár és üzlet: Kazinczy-u. 41. Tel.: 421-639

Főlerakat: Laudon-u. 3. Telefon: 428-659
Garay-tér 17.

Sürgőnycim: „BOSZOR BUDAPEST”

A newyorki zsidó muzeum.

Amikor dr. Joe Schwartz a Joint európai elnöke az elmúlt nyáron jelen volt a magyar zsidó muzeum újbóli megnyitására, amely a magyar zsidóság életreállításának egyik állomása és érdeklődéssel nézte a magyar zsidóság relikviáit, megjegyezte, hogy néhány héttel előtte egy másik zsidó muzeum megnyitását szemlélte, a newyorki zsidó muzeumét. Az amerikai zsidóság nemcsak számban legnagyobb, hanem gazdagsága foylán sikerült megszereznie az európai zsidóság művészeti értékeinek legjavát és így a newyorki zsidó muzeum egyike a legfontosabb gyűjteményeknek, ahol zsidó művészeti és történelmi emlékeket őriznek.

Ez is, mint a többi zsidó muzeum szerény kezdettel indult meg. A zsidó művészeti tárgyak rendszeres gyűjtése a XIX. század második felében kezdődött és csaknem valamennyi szervezet azt a célt tűzte ki maga elé, hogy akár eredetiben, akár másolatban bemutassa a zsidó múlt emlékeit, valamint a jelen művészeti eredményeit. A gyűjtési kört két gondolat zárta le. Együtt legyenek mindazok a műtárgyak, amelyeket a zsidók alkotnak, vagy azok, amelyek a zsidó vallással és általában a zsidó élettel kapcsolatosak. A régi zsidó gyűjtemények nem zsidó kezében voltak; a vatikáni, prágai, a párisi Clugny muzeum, a british muzeum és a többiek értékeit többnyire nemzsidó kezek őrizték meg. Évszázadok teltek el, amíg az üldözött zsidóság odáig fejlődött, hogy saját maga rendezhetett be muzeumokat. Ez az időpont az elmúlt század végén és századunk elején következett be. A wien, berlini és prágai, majd 1915-ben a budapesti zsidó muzeum gyűjteményei jelezték a fejlődés fokait. A gazdag amerikai zsidóságnak érzelme volt ahhoz, hogy megszerezze azokat az értékeket, amelyek szellemi és művészeti életének megnyilvánulásai. — De itt is nemzsidó környezetből indult ki a munka. — 1908-ban a washingtoni Nemzeti Múzeum nagyszabású kiállítást rendezett zsidó szertartású tárgyakból, amelyeket Benguiat gyűjtő kollekcijából kapott kölcsön. A munkát a newyorki zsidó rabbiszeminárium folytatta. Amiként a XVIII. és XIX. századokban az első muzeum-igazgatók könyvtárosok voltak, Marx professzor is mint könyvtáros szerezte meg az első gyűjteményt. Megvették a Benguiat gyűjteményt és egyéb magángyűjteményeket. 1939-ben közvetlenül Hitler rablójának betörése előtt sikerült megmenteni a danzigi ősi zsidó közösség értékes gyűjteményét. Ma már több mint 3000 értékes tárgyat számlál a newyorki zsidó muzeum kiállítása.

Ennek a gyűjteménynek külön épület kellett. A nagy emberbarátnak Warburg Félixnek özvegye, akinek férje a Joint megmentője és első elnöke volt és aki félmillió dolláros nagyszerű alapítványával lehetővé tette a jeruzsálemi egyetem felállítását, — 1941-ben családi palotáját a newyorki szemináriumnak ajándékozta, hogy azt zsidó muzeum céljára rendezzék be. Nemes lélekről és megható zsidó hagyományokról tesz tanúságot az a levél, amelyben Frieda Warburg, férje 70. születésnapján ezt az ajándékot felajánlotta, hogy abban a házban, ahol a harmonikus családi életnek legszebb napjait élte, ezentúl a zsidó múlt emlékei és a zsidó művészet remekei találjanak otthonot.

A kiállítás megnyitása az elmúlt év februárjában történt, amikor a muzeum vezetősége a kiállítási anyagot egy csoportosította, hogy elsősorban azok a tárgyak legyenek láthatók, amelyek a Szentírás tisztelgetésének és méltóságának szentelték fel.

Előtte van egy füzet, amit az újonnan berendezett muzeum megnyitásának emlékére adtak ki. A munka szerkesztője Stephen Kayser, — néhány évvel ezelőtt még a berlini zsidó muzeumnak igazgatója, ma ennek a nagyszerű gyűjteménynek kúrátor. Kayser tanulmányából megtudjuk, hogy milyen értékek láthatók ott: az olaszországi Urbino-ból a XVI. századból származó, a kairói Genizából átmentelt töraszekrény, a XVI. századból való samaritán töradszek, a legszebb olaszországi és németországi himnusz függönyök, a híres Hammam-Lifi (Tunisi) zsina gógából való V. századbeli mozaik padló stb. Mellettük a legkiválóbb modern zsidó művészek alkotásai, így Chagall festményei.

Ez a muzeum nem egy lezárt valami, hanem állandóan fejlődőben van. Meg akarják szerezni a náci rablásoktól kifosztott Európában fel-felbukkanó zsidó műtárgyakat. Tele van velük egész Európa, hiszen a nácihordák nemcsak Lengyelországot és Oroszországot rabolták ki, ahol zsidó műtárgyak nagyszámban voltak, de elsősorban Európa közepét, a zsidó kultúra központjait, így Wient, Berlint, Hamburgot és Elsaszt. Az elrablott tárgyak gazdát cserélnek és a világ zsidósága örülhet, hogy azok méltatlan kezekből olyan helyre jutnak, ahol biztonságban őrizve a zsidóság művészeti életének tanulságos bizonyítékai lehetnek.

A newyorki új zsidó muzeum jelentőségét mutatja, hogy a vezetőségben ilyen nevek szerepelnek:

Ernest Bloch a világhírű zsidó zeneszerző,

Marc Chagall, a nagy festőművész,

Yehudi Menuhin, a világhírű hegedűművész,

Franz Landsberger, a német származású nagynevű művészettörténész,

Thomas Mann, Szigeti József, a magyar származású művész és nem hiányzik

Rachel Wischnitzer-Bernstein, a zsidó művészettörténet legnagyobb élő kutatója sem.

DR. MUNKÁCSI ERNŐ

Békkeltetés helyett gyűlölet!

Irtó: SZILÁGYI GÉZA

I.

Azoknak, akik nem olvasták vagy, ha olvasták, elfelejtették, egynehány sort idézek dr. Herskovits Fábrián okosan meggyőző cikkéből, amely egy-két héttel ezelőtt jelent meg az *Uj Élet* hasábjain: „A seelisbergi konferencia általam is hangoztatott elgondolása mindössze annyi volt az ajánlott változtatási reformmal kapcsolatban, hogy a jövőben a hitoktatás eredményeképpen a bibliai és vallási szeretet-eszmék legalább olyan mértékben érvényesüljenek a tömegek tetteiben és gondolataiban, mint amilyen mértékben a Jézus keresztfeszítésének gyűlöletéből születő halála érvényesül.” És, dr. Herskovits hiteles közlését ismétlem, a seelisbergi nemzetközi konferencia egyházi bizottságának egyhangyan elfogadott határozata szerint a keresztfeszítés történelmét oly módon kellene előadni, hogy a zsidókkal szemben ne keltsen ellenséges érzéseket. A keresztény tanításból és a prédikációkból ki kellene küszöbölni azt a gondolatot, hogy a zsidó nép átok alatt áll. A seelisbergi egyházi bizottságnak minden képpen helytálló ténymegállapítása szerint teológiai nem. exakt felfogásoknak és a szeretet evangéliumának bizonyos félrevezető módon alkalmazott beállításai, a kereszténység szellemével teljes ellenétben, hozzájárul az antiszemitizmus növeléséhez.”

Ennek a minden indulatól mentes ténymegállapításnak helyességét csak az vonhatja kétségbe, aki maga is részes abban, hogy a teológiai nem. exakt felfogásokkal terjeszti és félrevezető módon hirdeti a szeretet evangéliumát, annyira félrevezetően, hogy az a gyakorlatban a gyűlölet evangéliumává torzul. Sajnos, kétségtelenül sokan vannak az ilyen beteg felfogást terjesztő teológusok és újabban ismét mindjobban megsaporodtak a kereszténység szellemével ellentétbe helyezkedő „igehirdetők.”

II.

Közük tartozik régi fogva — egy élesszemű kabai olvasónk köszönetet érdemlően figyelmeztet rá — az olasz Giovanni Papini. (Nem tudom, éle még, ha él, hatvanhat esztendősen lehet.) Egyidőben ugynevezett európai lírái író volt. Ez nem mindig jelent értéket, hanem sok esetben ügyes kiadói hírvetés és bizonyos kedvező körülmények összejátékának eredménye. Papini mint buzdító a teista kezdte. Később tolatkodó hangossággal és a közfigyelmet szinte virtuózan magára vonva „megtér.” Ennek bizonyosságát megírta „Krisztus történetét.” Sok nyelvre lefordították ezt a katolikus felekezeti kritika szerint klasszikus munkát, amelynek terjesztése az egyházi cenzura szerint akadályba nem ütközik. Őszintén bevallom, nem bírtam végigolvasni ezt a sokszáz lapnyi könyvet. Amin azonban végigkínálódottam — a többi csak állapoztam — jogot ad bizonyos megállapításokra. Szakembernek ez a munka nem nyújt semmit. Izléses laikusnak pedig, bármilyen felekezeti is, a vallásosság göröcsös libegése, a hihetőségesség állandó felkenedése, a szakadatlan szemforgatás erőltetett paroxizmusa nem lehet vonzó. (Senkise érveljen a világsikerről. Az emberiség többsége, tehát az olvasók is, sajnos, könnyen megéltethető. Magyarul is vagy tíz kiadást ért ez a „történet”, amelynek a komoly történetíráshoz nincs köze.) Két dologban azonban „mester” Papini: az élelyiben édeskés kegyettségben, — színekatolikusok is, mint elárultak nekem, gyomorfájást kaptak tőle, — és a tudóshodás árulóját is levető, olykor már-már nyers, piaci hangú zsidó-falásban.

III.

A Papini nevének „varázsa”-tól” elbűvölt irodalmi sznobok talán megütköznek az előbbi tagadhatatlanul kemény megállapításon. De hogy ez nem

tulzás, azt néhány példa kegyetlenül megvilágítja. A ki-tünd olasz szerint — állalá-nosságban mondja, kivételt nem ismerve, tulajdon olasz nép-nek történetét kivelve memó-riájából — a zsidókat gyilkosok, árulók, házasságtörők, fertőzöttek, rablók, vesztegetők, bálványimádók kormányozták, az a nép, mely „fojtono-sant” elárulta Jézust. És a ma-gyar fordítás hatvanharmadik lapján ott förtelmeskedik a Cion bálvány című szennyíráthoz is méltó az a mondat, hogy a zsidók nyomorúságos népe pénzével és szavával ma is uralkodik a nemzeteken. Bár századok óta nincs hazája, ott van minden hazának urai között. Meggyilkolta legnagyobb fiát, ezzel a vértől két részre osztotta a világörökséget és az „izraelgyilkosoknak” ez a nemzete a leggyűlöltösebb lett minden nemzetek között. A százötvenharmadik lapon pedig az a káromkodás rikolt fü-lünkbe, hogy a zsidók, akik nem fogadják el Jézus törvé-nyét, nyugodtan élnek szennyes éle-élet, mintha az evangélium nem szólna nekik is. Az őszin-tesség hiányával igazán nem vádolhatjuk meg Papinait, aki munkájának egyik végső kö-vetkeztetéseit szennvedélyesen hörgöve megátkozza, a türel-metlenség gúllásként szédüle-tében, az egész zsidóságot és a régi zsidó vallást, ezt a füge-fát, amelyen immár csak külső-ségek és szertartások haszon-talan és éhesellen levelei van-nak, de amelyen az irgalmas-ság és szentség tápláló gyümöl-cseit hűbá keresnők. És ká-romkodva világga sikoltja: „Im már nem lehet várni sem-mit ettől a leveles, de meddő öreg törzstől: száradjon ki mindörökké... A gonosz Zsidó Fügefá megérdemli, hogy tűzre veltessék és senkinek fog enni többé fonyadt és elkésett gyümölcseiből.”

IV.

Papinénél, a nagy Papinénél, egyik olasz méltatója szerint „a legédesebb szava Papinénél” világosabban már nem lehet beszélni. Ha munkája szóba került volna a felekezetek kö-zötti egyetemes megbékélést és testvéri megértést szolgáló és a legnemesebb célhoz vivő uta-akat kereső seelisbergi értekez-leten, az olasz író szerzette Krisztus történetét kétségtele-nül ama munkák közé sorolhat-volna, amelyek a szeretet evan-géliumának hirdetője ürügyén, de ennek az evangéliumnak szellemét megcsúfolva, a gyű-lölet vallását hirdetik. Sajnos,

mint joggal felláborodott kaka-i olvasónk személyes tapasztala-tok alapján közli velünk, ez a „multból itt felejtett könyv” szintén azok közül való, ame-lyek most feltámadásukat élik a falusi értelmiség körében, hol nyíllan, hol titokban kéz-ről-kézre járva terjednek és közben „hintik a gyűlölet mag-vát immár annyit szenvedett felekezetünk ellen.” E panasz minden szava szünigóság. Mi tehelünk orvosok? Olva-sónk mindenképpen méltányos kérésére a nyilvánosság elé vesszük ezt a csöppet sem épü-leles ügyet. Az új magyar de-mokrácia jogos önvédelemből tudvalevően indokra tett egész sereg fasizista könyvet. Ha erre a listástromra rákerül Papininek, ennek az áhányságnak ál-történelmi műve is, amely a maga vallásos ponyva jellegé-vel súlyosan vét az igazi ke-reszténység szelleme ellen, semmit sem, senkit sem ér sére-lem, a vérbeli vallásos írodal-mat legkevésbé. Ez a könyv itt felejtődhetett a multból, de utját kell állani annak, hogy a megkeltés helyett gyűlöle-tet prédikálva, a jövőt is meg-ferltözze.

Szimchasz Tóra ünnepség Kispesten

Szimchasz Tóra napján a ha-gyományos ceremóniák között ült meg a kispesi hitközség a Tóra örömmünepét. Az idei chászánok dr. Berg József, Jung Hermann és Alt József voltak. A máárv íma után megható je-lenet játszódtott le. A szabadon felállított mennyegzői sátor alatt két pár egyházi és házasságot kötött. Az első pár Klein József chevra elnök és felesége, a má-sodik pár Gonda Béla és felesége volt. Fenákel Miklós a Csáky-utcai templom kántora, Fenákel Zoltán kántor és Havas Sándor karmester együttese szelbzei-szebb héber dalokat énekeltek. Az ünnepi beszédet dr. Berg Jó-zsef főrabbi tartotta, aki a nap jelentőségét méltatta és zsidó öntudatra hívta fel a jelenlevő-ket. Gergely Vilmos hitközség-elnök a chászánok apáinak ér-dekeit méltatta. Vas János, a Jomá kirendeltség vezetője Cion eszméjének ápolását, Erec va-gyonit és erkölcsi támogatását kérte. A nagy örömben egyetemes öröme sepp vegyült, hogy a ká-pesti hitközség minden épülete rom, nincs temploma és nagy kulturháza is elpusztult. Ha szig-letet nem kap, saját arajából soha nem tudja ujjiépíteni mindazt, amit az emberi gonosz-ság elpusztított.

GERGELY NÁNDOR

PAPININÉ vagy DELUTANI értékei listája vagy Hucsa stílusát el-vezésű minő. „Korrek” jégre a kávéra.

Mazel Tov

A varsói jiddisch színtársulat bemutatás előadása.

Rövid időn belül már a ma-sodik jiddisch színtársulat ven-dégszerepel Budapesten. Előbb a bukaresti, most a varsói. És amíg annak a primadonna: Tíla Podolskaia volt a fő-erőssége, addig emitt a férfi-szár: Mischa Bernstein az, akinek művészetére különösen figyelt. Annyien kész-séggel fedeztem fel a budapesti közönség számára Podolskaiait, ugyanolyan örömmel tesszem ezt Bernsteinnal, akit a mi publikumunk minden bizonynyai hasonlóképpen a szívébe zár. A Mazel Tov, amivel a varsói Jiddisch Színház a Zeneakadé-mián bemutatkozott, operett és mint minden operett, vidám és megható jelenetek változata.

A népi színháznak akkor van köljegósultsága, ha megérzkel-let valamit annak a népnek sajátosságából, szokásaiból, melyből származik. Ez vona-tkozik a jiddisch színjátzókra is, akiknek előadása, játéka révén meg kell elevenedniük az ősrégi tradícióknak és azoknak az emlékeknek, amelyek mind-annyiunk gyermekkorából olyan szívvelengedően, olyan köny-nyeztetően intogelnek. Mischa Bernsteinnek, illetve finom árnyalatokban gazdag ábrázol-ásának köszönhetjük ezeknek a már-már kivesző motívumok-nak feléledését. Néha negyed-óránig egyedül van a szin-padon, amit teljesen ural. Kül-önösen megható azok a szinte önmagának eldudolt félhangok, amelyeket rabbi-ként való vis-zsárlatkor az öröm és meg-hatottság kifejezőiként hallat. Ludokoltan ismételték meg többször is a „Jiddische Múdele” kezdetű dalát, amely a zsidó nő dícsőítése. De külö-nösen megrázó az a pantomi-mikus jánc, amit a fehéharis-nyás, szívenköpenyes pap lejt és közben bűnhánóan a mellét verve, képzelt tefflinjét csókol-galva könyörög... Itt a játéka-nak, az őszinteségnek és a megérzkellettségnek olyan ma-gaságába emelkedik, hogy a külön ének ellenére is tudjuk: a legjobbakkal azonos értékű drámai színész áll előttünk!

Felejtethetlent! A menyasz-szony szerepében sok megható szívmegzajlító volt Karola L. Hel-lernek. De megérdemelt tapso-kat kapott Sally Bernstein, Max Furmanski, A. Neumann (leig viharhordó jól megformált szerepében), A. Lebonilla, Suzi Sahaffer, Frieda Bernstein és M. Schweitzer is. Külön szeret-ném kiemelni azt az elmél-kedő, jószívű, falusi bölcsét, akinek kedves, jólismert — mert hiszen én is sok hasonló-val találkoztam — alakját Her-mann Fuchs vilis színpadra igen életlően. Eismertben ve-rogatlan meg a válat annak a kislának, aki a hallaga gyer-mekkorában olyan felszaba-dultan mókázott. (gy. e.)

A DUNASZEGEN

eltemetett

mártirok exhumálása

ügyében a hozzátartozók f. hó 20-án, hétfőn d. n. 6 órakor tartanak értekezletet

a Musz Szövetség

VI., Bajcsy-Zsilinszky-ut 5 sz. alatti helyiségében.

REPÜLŐ BOY

áruszállítás.
kézbesítés
legolcsóbb.

0-utca 15 Tel: 120-541

Kivándorlók!

Használt és új

hajókofferok és bőröndök

nagy választékban

WEIL Népszínház-26 utca 26

Telefon hívó: 136—816

Butor

vétel, eladás
legelőnyösebben

GLÜCK-nél

Teréz-körút 23. Rákóczi-ut 63.
Részletre is

Jó és olasz

függönytartó

képkerekek

nagy választékban.

Üveges

munkát hatósági áron vállalkoz
SZÉCSÉNYI

VII., Bethlen Gábor-utca 7 sz.
Telefon: 224-268.

Perzsaszőnyegek

VÉTEL ELADÁS UNGAR Király-u. 14 sz.
II. közt. m. 24

ÜZLET-ÜZEM

átadó?

FELLNER által

kapható!

Szent István-körút 30. sz.

Hírek Palesztináról

Palesztina kérdésében a Szovjet Unió általános-ságban elfogadta a Ténymegállapító Bizottság jelentését az önálló zsidó és arab állam felállítására. Az USA csatlakozásával kétharmad többségre lehet számítani a Palesztina Bizottságban

Az elmúlt napokban ismét a világ és a magyar napisajtó első oldalára került Erec Jisrael. Ezúttal nem a zsidó „terrorselekmények” következtében, hanem eltulzott mér. Kétszáz beállított arab katonai akciók miatt. Ismét idézzük egyik korábbi hírmagyarázatunkat, amelyben kifejtettük, hogy az angol kormány hírlében kivonulási szándékának bejelentésével előszörban azt akarja megakadályozni, hogy a Palesztina probléma belátható ideig tartó végleges elhatározást kapjon. Minthogy az angol kormány információi szerint — és a későbbi események ez információkat megerősítették — az Egyesült Államok kormánya hivatalosan Palesztina felosztásával párhuzamosan a Zsidó Állam felállítására mellett döntött, az utolsó pillanatban új szakkérdésre határozta el magát az angol kormány. A palesztinai Nagyműtől, Hitler szövetségeseit, első számú nemzetközi háborús bűnösöt Kairóból Belruthba röptették, ahol egy sebtiben összehívott arab államközi konferencián demonstratív jellegű katonai akció megindult. Ezt határozta el. Ennek eredményeképpen mintegy 1500 reguláris hadseregbeli katona „felvonult” Palesztina északi határára és a legújabb hírek szerint Egyiptom felől is egy 10.000 főnyi illegális katonai alakulat „előőrsei” elérték a Palesztina—Egyiptom határt. A napilapoknak 200.000 főnyi hadseregről szóló tudósításai csak arra hívatkoznak, hogy a legvérmesebb arab remények szerint is igen mértékű arab hadsereget állíthatnak ki a Palesztinán kívüli arab államok.

Az arab akciókat gyöngíti az a tény, hogy Transzjordánia egyelőre nem egyezett bele a közös arab akcióba. Mindebből a valóságos helyzetet lemérve az következik, hogy egyelőre csupán politikai és nem katonai akcióról lehet beszélni. Mindenesetre a 100.000 főnyi fegyverben lévő Haganah hadsereg a szükséges határmenti óvintézkedéseket megtette. Az arabok által végrehajtott angol politikai akciónak célja nyomást gyakorolni az UNO-ra.

Kérdés azonban, hogy a fel-szított kedélyeket lehet-e majd olyan könnyen lecsillapítani, mint ahogy azoknak felébresztése történt. Az angol kormány jatkára nyilvánvalóvá lett akkor, amikor az arab hadseregek „felvonulásának” szen-

a Jewish Agency vezetői örömmel látnák az angolok kivonulását Palesztinából

Abba Hillel Silver az UNO előtt, Ben Gurion Erec Jisraelben kijelentette, hogy a zsidó nép az adott körülmények között szívesen látná az angol csapatok és az angol kormány eltávolítását az országból. A zsidó vezetők bizonyosak ugyanis abban, hogy az ország rendjét az ereci zsidó nép saját erejével is biztosítani tudja. A Jewish Agency vezetőinek beszédeiből nagy nyugalom árad. Bizonyosak ugyanis abban, hogy egyrészt a politikai manővert jelentő arab katonai akciót nagyrá-nyu blöffnél többnek nem lehet minősíteni, másrészt az ország zsidó lakosságának védelmi megszervezettsége ismeretében nem látnak komoly veszélyt. Az angol kormány és csapatok eltávolítása azonban egyszerre megnyitná az utat a táborok 200—250.000 lakója előtt és egyszerre végetérne az

zációs formában történt és első-sorban angol hírszolgálati irodák és sajtó útján való nyilvánosságra jutása után az angol kormány szóvivője kijelentette, hogy az arab fenyegető lépés ellenére „sem vonja vissza a kormány azt az elhatározását, hogy Palesztinából kivonul csapataival”. Ugyanakkor, amikor ilyenformán olajat önt a tüzre, felbátorítja az arabokat és az UNO Palesztina Bizottságát megoldatlanság elé állítja, halvány jelét sem mutatja annak a tényleges szándékának, hogy csapatait az országból kivonja. Pedig

angol kormány által létesített új Auschwitz. A. H. Silver szerint a zsidó nép az átmeneti időszakban is biztosítani tudná a rendet és életbiztonságot a Zsidó Állam részében, még abban az esetben is, ha az Egyesült Nemzetek nem tudnának nemzetközi biztosító erőt küldeni az országba. „Az átmeneti időszak nem tart fel-tétlenül két évig, az megrövidíthető és a Zsidó Államot nem az átmeneti időszak végén, hanem annak elején kell felállítani.” Ben Gurion is első-sorban azért üdvözlö az angolok kivonulási szándékát, — bár kételkedik annak őszinteségében — mert az egyszerre végzet jelentene annak a törvény és jogellenes politikának, amelyet a Mandátum Bizottság, az Angol-Amerikai Vegyes Bizottság és most legutóbb az UNO Ténymegállapító Bizottsága ítél el.

Az amerikai álláspont Palesztina kérdésében

Az Egyesült Nemzetek Szer-vezetében létesített időleges Palesztina Bizottság Abba Hillel Silver meghallgatása után a svéd, lengyel és cseh képviselők felszólalását halgatva meg, akik mindannyian elfogadták a Ténymegállapító Bizottság többségi javaslatát és igen nagy megértéssel mutató beszédek ke-

retőken kivették a Zsidó Állam felállítását. A Bizottságban a győzködő spanyol be-vezető arab megbízottak ki-vételével mindenképpen a Zsidó Állam felállítását. A Bizottság-állást, bár döntésre még egyelőre nem került sor. Nagy vá-rakozás előzte meg Herschel

Johnson amerikai megbízott felszólalását.

Az USA képviselője kijelen-tette, hogy az Egyesült Államok kormánya általánosságban:

1. elfogadja az Unesco javaslatát.
2. Azon annyiban változtatni kíván, hogy Jaffát kivesszi a tervezett Zsidó Állam fenntarthatósága alól.
3. Azonnali tömeges zsidó bevándorlást kell biztosítani.
4. Az USA hajlandó résztvenni az állandó létesítendő nemzetközi hadsereg palesztinai rendfenntartásában.

Az amerikai nyilatkozatot természetesen zsidó részről mértékeltől megelégedettség, arab és angol részről erős felháborodás és kardsörtelés fogadta. A zsidó öröm mértékeltartását ugyanis az indokolja, hogy az Egyesült Államok képviselője nem jelölte meg részletesen azt a módot, ahogy az USA az angolok kivonulása esetén megszervezné a nemzetközi rendfenntartó brigádokat és a felszólalás inkább általánosságban mozgó elvi álláspontot utalt, nélkülözve a gyakorlati kivitelezés azonnali készségét. Különben is feltehető, hogy a válaszlésekre készülő Egyesült Államokban különbözőket kell tenni amerikai kormánynyilatkozat és a valóságban végrehajtott amerikai politika között. Különösen hajlamosak vagyunk a gyanakvásra akkor, amikor tudjuk, hogy a politikai életben bizonyos befolyást jelentő zsidó körök hatására hivatalos kormánynyilatkozatok rendszerint támogatják a zsidó érdekeket, ugyanakkor a teljesen amerikai, vagy angol-amerikai olajirányítók, ahol egyáltalában nincsenek zsidó érdekeltségek, egyenesen lázítják az arabokat. Az adott körülmények között be kell látni, hogy mint 2000 éves galud történelmünk egész korszaka alatt, de talán még az állami lét idejét sem tekintve kivételnek a zsidó népek most sincsen szövetségese. Rá kell döbbernünk ismét, hogy fennmaradásunkat egyes-egyedül az önmagunkhoz való visszatérés, a belső erő kifejlesztése biztosíthatja. Abony a galudban szét-szórt zsidóság önmagát tartotta fenn, minden külső megsemmisítő szándék ellenére, úgy küzd és harcol a Jisuv, az új kor új zsidósága fennmaradásáért. E harcuk az eszközök az Alijah, Alijah minden áron, az országépítés — országépítés minden nehézség ellenére. És, ha a népek, az országnak újjászülése csak keserves harc árán valósítható meg, úgy

A Bukaresti Jiddisch Színház

SEVILLA PASTOR

10 tagú társulata

amerikai útja előtt 1947 november 15-én kezd meg rövid vendégjátékát a Zenoakadémia kamara termében.

Európa hangversenyiroda rendezése

ettől sem riad vissza a zsidó nép, mert több évezredes történelmében erre is példát talált. Már egyszer épített magának új országot ez a nép, egyik kezben karddal és a másikban az építés eszközeivel. Ismét országot épít és ismét országot véd a zsidó nép új hőse a

chaluc. Ott áll a határon és modern fegyverekkel védi az országot, ahol egykoron alakul továbbra is a kibucok, kvucák hosszú sora. Ott áll a határon és biztos győzelmében, mert nem kell szövetségesre támaszkodnia. Győzelmét ön-maga biztosítja.

Lapzártakor jelentik az Egyesült Államokból:

A hófűről kedde virradó éjjelen az időleges Palesztina Bizottság ülésén a Szovjetunió megbízottja általánosságban elfogadta a Ténymegállapító Bizottság jelentését. A Szovjet képviselője hangsúlyozta, hogy a jelenlegi körülmények között nincs más elfogadható megoldás, mint az önálló zsidó és arab állam felállítását Palesztinában. A Szovjetunió fenntartja azonban a jogot arra vonatkozóan, hogy az Unesco Jeruzsálem semlegességére és az átmeneti időre vonatkozó ja-

vaslatával szemben saját véleményét a közgyűlés előtt ki fejthesse.

Mint hogy az UNO előtt egyedül Palesztina kérdésében a Szovjetunió és az USA állás-pontja teljesen azonos, nem kétséges, hogy a közgyűlésben a zsidó állam felállításáról szóló javaslat megkapja a szükséges kétharmad többséget. — Kérdés még, hogy az angol kormány és a Mufti szövetséges miként kíséri meg az UNO szabotálást és teljes lejáratását. (GELLERT)

Oroszországból hazatért és Budapesten a Degobnál jelentkezett munkaszolgálatosok névjegyzéke:

Egri Jenő, 107/310, Alkotmány-u. 4.
Kúlnán József, 2/5, Akácfa-utca 59. III.
Képes Imre, 701/16, Kapás-utca 47.

Steiner Sámuel, 101/6, Nyár-utca 16. II. 15.
Dr. Weiszberger István, 101/50, Kmotty-u. 14. II. 18.
Frisk Hugó, 121/vép, Király-utca 13. IV. ép. III.

A Pesti Izr. Hitközség útján az alábbi jegyzékben felsoroltakat keresik külföldről

Jelentkezés VII., Síp-utca 12. I. 16. délelőtti 9—12.

1314. Fenyves (Fleck) Edé, szül. 1887 Szodinka, keresi dr. A Barac Trepcina
1315. dr. Herschel Frank Bernadné, szül. Hoffmann Hajnalka keresi dr. Frank Bernard Herschel
1316. Stengei Edé és neje Irén keresi dr. Ottó Pessner, Ausztria.
1317. Flornik Sándor szül. Mogyaszov, 1918. keresi Flornik Gedeja, Ciprus.

1318. Tenenbaum Chaim Krakowból keresi David Wolf, New-York.
1319. Welsz Hermína, Jakab Jakab és Pál, Szent László-ut keresi Sándor Hermann, Fane Olaszország.
1320. Tihanyi Kálmán, Lánchíd-u. 15. keresi Kálmán Rosenbaum Steinhelm.
1321. Varga István, Munkács Kálmán J. utca 31. keresi Bernadna Hilda Praha.

Fájós, eres lábakra viseljen

gumikarisnyát, lúdtalpbetétet

WINKLER SÁNDOR ORVOSI SZAKÜZLETBŐL VII., RAKÓCZY-UT 53. TELEFON: 134-174

Mérlegképesse képezek könyvelőket
Kezdeket megtanítok könyvelni, átiróra is.
Könyvek felfektetését, kartotékok berendezését vállalom

STEIN LAJOS könyvszakértő és mérlegügyi oktató
Budapest, III., Zápor-utca 2/c.
72-es, 7-es, 11-es szegélyű, Árpád gimnáziummal szemben

A névtelenek emlékezete

A WIZO és a Budapesti Zsidó Nőegyesületek kegyeleto

Végteleen és soha meg nem szűnő a zsidó fájdalom és gyász és ez a fájdalom és gyász, keresi emlék és vigaszt áhító megnyilatkozásának formáit.

Betűk vésődnek kemény és élettelen márványkőbe, hogy éledjen azoknak emlékezete, akik nyoma nélkül, mindörökké eltűntek életünk-ből. De lassan a teljesítés felé halad az élő emlékmű is. „A magyar zsidóság mártírjainak emlékerdeje, melynek létesítését a Keren Kájemetel Leisrael vállalta. Erődtől illet Erec Jisrael munkáival, áldozatlansággal és vértől megemésztett földjén, hogy generációk során keresztül hirdesse a nagy zsidó-tragédia áldozatainak kegyeleto emlékét.

Az ország zsidó közösségei sorban csatlakoznak a kegyelet-mű ehhez az egyben életet teremtő formájához. A főváros zsidóságának körében most indul meg az emlékerde-akció és asszonyzavak finom hurján éledt fel a kívánság, hogy minden előtt a névtelenek emlékezete kell áldozni. Elvesztett testvéreink ezrei és ezrei, teljesen elvesztett családok, akik közül senki nem maradt meg, hogy elég tehessen a kegyelet-párancsának, legyenek szintén részesei a kegyelet-körső megnyilatkozásának. A mártírok erdejében hatalmas erdőrést lát hirdesse a névtelenek emlékezete, belefoglalva emléküket az erdő emlékpálatéban minden évben oltalmazó kaddisch imába.

Ennek a célnak a megvalósítására a WIZO és az összes budapesti nőegyesületek f. évi október hó 21-én, délután 1/2 órá kezdettel, a Zeneművészeti Főiskola nagytermében

emlékhangversenyt

rendeznek. Az est műsora:

1. A. B.-né: Akiba ifjúsági kórusa.

2. Gács Teri: Emlékezzünk.

3. Schneider Hédi: Műsorán Bach, Mendelssohn, Schumann és Liszt szerepelnek.

Jegyek előre váltthatók a Zeneművészeti Akadémia portájánál, a WIZO titkárságánál, V. Arany János-utca 29 és az összes budapesti zsidó nőegyesületnél. G. T.

ÉRTEKEZÉST, angolul beszéző fiatal nőknek elemi- és középiskolás asszonyoknak

korrepetálását vállalja.

Angol érettség ad. Jelentkezés d. u. 7-9 óráig. Hód, Nagyasszony-u. 22. IV. 1.

KÖRÖK, kezdő idősabb urak számára gyerekek mellé, vagy feleséghez, unokákhoz. Korrepetálást is vállal. G. T. Stein Mária, Szendrő-utca 6., I. 15.

KÖRÖK, kezdő idősabb urak számára gyerekek mellé, vagy feleséghez, unokákhoz. Korrepetálást is vállal. Hód, Nagyasszony-u. 22. IV. 1.

PAPIR, IRÓSZER

üzletikönyvek, kartotékok, amerikai naplók és átiró könyvek.
WEINBERGER ÉS FEJERNÉ, VI., Deák-tér 6. (Anker-palota), Tel.: 420—613.

A pontos, megbízható

„DAVAJ” BOY-vállalat
mindent ellát. — (Éjjel-nappal)
Óráként 6 Ft.

Király-utca 21. Telefon: 226-893

MEGBIZHATÓ, vállalkozó fiatal hadi-özvegy, háztartásba vagy gyermekkel meglehetősen kedves, Szerényi-utca, Gestetner Sándor, IX. Angyal-u. 22.

Orthodox háztartás részére keresünk azonnaltalra önálló háztartású, jelentkezők délután 5-6 óráig, Fehérhajt-utca 5., II. emelet 5.

Varrógépek

ipari és háztartási célra. Kicsinéz, javítóműhely.

GYERMEKKOCSIK

nagy választékban, Bachrach, Dohány-u. 68. Tel.: 222—637.

Könyvelésben

Jártas, szerénykedő, esetleg idősabb urat vagy nőt keresek. Mindenképp kitörő irásbeli ajándékot kérek. Goffler Éva és Váltószék, Andrássy-ut 43.

Hivjon! Jöjjön!

Veszek szőnyeget, porcellánt, író-gépet, régiségeket, fért és nő ruhákat, perzsakabátot, fényképezőgépet, testmunkákat

Gerstl-Majoresi

VIII., Eszterházy-utca 17. (Sándor-utca saroknál). T.: 135—977.

Örökbefogadnánk

2—5 évig teljesen árva gyermekeket. Levelet „Szülőthon” jellegre a kiadóba.

Nőruha varrást,

alkitást olcsón vállal. Hód, Nagyasszony-ut 11., II. emelet 8.

Intelligens urasszony, musz özvegy vidékre menne üzletbe vagy háztartásba. Válaszokat „Jó gazdasszony” jellegre a kiadóba.

Hármilyon háztartási munkát vállal,

események vagy beteg anyát meglátogatni vagy férjhez 26 éves, deportált nő, Spitzer Dávidné, Prokászka Ottokár-u. 8. földm.

AZONNALRA kladó, osztható nőgyógyász családiház, esetleg bunnorral „Öbűdés, gyümölcsös, vilámosnád” jellegre a kiadóba.

Hadigondozás szempontjából megszűnik az eddigi megkülönböztetés

A népjóléti minisztérium rendelettervezete

A zsidóságnak a felszabadulás óta egyik súlyos sérelme, hogy a demokratikus Magyarország hadigondozási jogszabályai is mellőzték a fasizmusnak csupán faji okokból elpusztított üldözötteit. Ugyanakkor, amikor a háború polgári áldozatait, a nyugatra hurcoltakat, vagy a szovjet hatóságok által munkára elszállított polgári hadifoglyok hozzátartozóinak hadigondozási jogosultságát — nagyon helyesen — megállapítják, érthetően és indokoltanul megtagadják a hadigondozást a magyarországi gettók, deportáltak, vagy itthon elpusztított zsidó áldozatok részéről. Övegyeiből és drótiól. Múltantalanunk és fájdalmasnak érezzük ezt a fajlagos megkülönböztetést, éppen annak a magyar demokráciának részéről, mely a zsidóellenes jogszabályok eltörlését törvénybe iktatta és amely sorozatos intézkedésekkel bizonyította be, hogy nem kíván polgárai között fajták különbséget tenni. De méltánytalannak és sérelmesnek tekintjük a zsidóság ezt a megkülönböztetést azért is, mert a fasizmus háborújától távol állt az üldözött zsidóság és ha a fasizmus háborújának áldozata az a hősi katona, ki korbáccsal hajlottan is, de mégis a fasizmus szolgálatában harcolva esett el, még fokozottabb mértékben áldozata az a zsidó mártír, kit legfőbb ellenségként pusztított a fasiszta téboly.

A Magyarországi Izraeliták Országos Irodája és a Munkaszolgálatos Antifasiszta Szövetség által a sérelmes megkülönböztetés ellen hosszú idő óta folytatott, elvi alapokon nyugvó küzdelemnek eredményeképpen örömmel számolhatunk be most hitvesvéreinknek arról, hogy a népjóléti kormányzat, belátva végre az eddigi álláspont méltánytalanságát és tartatlanságát, rendelettervezetet készített, mely a hadigondozási igény szempontjából megszünteti az eddigi megkülönböztetést és a „faji okokból személyi veszélyeségeket szenvedettek” ugyanúgy bírálja el, mint a háború eddig is elismert egyéb áldozatait. A rendelettervezet már a legközelebbi minisztertanács egyike elé kerül és rendelet formájában rövidesen megjelenik.

Ertesülésünk szerint azonban a rendelettervezetnek van egy olyan intézkedése, mely a sérelmes megkülönböztetést bizonyos vonatkozásokban „egyenlőre” még fennhagyja és így nem teljes mértékben szünteti meg fájdalmas sérelmünket. Arról van ugyanis szó, hogy a rendelettervezet a hadigondozási pénzbeli segélyeket „egyenlőre” nem folyósítja. Méltóság-

kép megjegyezzük, nyilvánvalóan azon elgondolásból, hogy a zsidó rászorultakat a Joint amugyis támogatásban részesíti s ezek közé tartoznak a hadigondozottak is, tehát ne kapjanak két oldalról segélyezést.

Mi továbbra is sérelmesnek tartjuk a teljesen egyenlő elbírálás hiányát és folytatjuk elvi harcunkat a sérelmes teljes megszüntetéséig. Elvi álláspontunk igazán mellett a hadigondozottjaink pénzbeli segélyezése is indokolt, mert a hadisegélyezés tisztára állami feladat és nem társadalmi, sem felekezeti szervekre át nem bízható. A pénzbeli segélyezést a hadigondozási szabályok pedig úgyis vagyoni cenzusokhoz kötik, melynél a Joint támogatás amugy is megakadályozható, tehát indokolatlan a kormányzatnak a kétoldali segélyezés miatti aggálya. Az állam eddig kb. 600.000 hadigondozottat lát el, amely szám a hadifoglyok visszatérő hadirokkantakkal és az eltűntek után maradó hadiövegyekkel és hadiárvaikkal együtt folyton gyarapszik, míg számát emellett a zsidó hadigondozásra szorulóknak maximálisan 10.000-re tehető száma, mely csupán 1 1/2%-ot tesz ki? Semmi esetre sem jelent oly súlyos állami megterhelést, ami miatt szabad volna az egész zsidóságra sérelmes megkülönböztetést fenntartani.

Dr. Vámbéry László

A Musz. Antifasiszta Szöv. ügyésze.

Szovjetországi zsidó hiroadó

A Prágában rendezett zsidó világkongresszus eseményeihez fűzött jelentős megjegyzés a szovjet-szociális hivatalos lapja, hangulatozva, hogy a zsidóság szinte a világon, biztonságát kizárólag az igazi demokrácia győzeleméből várhatja. Példaképpül felhívja az európai zsidóság figyelmét a bulgáriai zsidó demokratikus és haladó-szociális megmozdulásra.

A napokban hagyta el a saját Lenin összegyűjtött műveinek az a kötet, mely többek között „A zsidó munkásokhoz” című kiadványt tartalmazza. Az 1936-ban készült írás felhívja a zsidó munkásságot, hogy a Bund szervezetben tömörüljön népi elzárkózottságát, lehetőleg külön utját feladva, csatlakozzon az oroszországi egyetemes munkásmozgalomhoz. E kiadvány eredetileg jiddis nyelven jelent meg s most fordították orosz nyelvre.

Ilja Ehrenburg jelenlétében nyitották meg a vilnai zsidó mozgalom megrendezett partizán-találkozót. Ez alkalommal a nagynevű író is beszédet mondott, majd „A rohamban” című most készülő regényéből olvasta fel azt a részletet, mely az írónak a vilnai felszabadulási harcok során szerzett személyes élményeit tartalmazza.

Antiszemizmus és business! — Ez a címe annak az Elmig-keit-ban megjelent írásnak, mely az amerikai zsidóellenes jelenségek okával foglalkozik. A

cikk rámutat arra, hogy mindezek mögött bizonyos ökeleteliségek húzódnak meg — a náci-módszerekhez hasonlóan.

Négyszáz birodalmi vezér-munkás (szlachanovista) legutóbb értekezletre gyűlt össze. Megállapították, hogy a félévre előirányzott munkaprogrammot 107,4 százalékkal sikerült megvalósítani. Különösképpen a kenyérsző és husfeldolgozó üzemek tüntek ki magas teljesítményeikkel. A termelésbökari-tási jelentések ugyancsak kedvező eredményt állapítottak meg. Többek között hektáronként átlag 200 méterméterre káposzta termelt.

A teherautó motorgyártás racionalizálása során végzett eredményekért Sztalin díjjal tüntették ki M. Wollovik zsidó mérnököt, aki a forradalom előtt krimvidéki lakatos volt.

„Erőnk teljes megfeszítésével akarunk mi is résztvenni az októberi forradalom tiszteletére rendezett munkaversenyen, hogy ilt a Távol Keleten szolgálok a szovjet-hazát.” E szavakkal kezdődik a levél, amelyet a birodalmi zsidó parasztok intéztek Sztalinhoz s részletesen kifejtik, hogy az évfordulóra, milyen feladatot kívánnak megvalósítani.

A birodalmi zsidó technikum igazgatósága felhívja az ifjúságot, hogy az új tanév alkalmából jelentkezzen a lokomotív és utépítő tanfolyamra.

Ugyancsak felvételi pályázatot hirdet a moszkvai zsidó állami színház színészképző intézete a 17—28 éves koru ifjúság számára.

A krimi pedagógiai folyólat 6. évi jelentésének ismertetése kapcsán az Fővárosi megállapítja, hogy a 920 helyesítőből több mint 200 zsidó.

A kiseneti gyárak színházi társasága nagy érdeklődés mellett mutatja be *Solejm Alek* című darabját. A műsoron még orosz, magyar és jiddis népdalok szerepelnek.

„A gorkó idézése” címmel adták elő Pesev Mária színművét a moszkvai állami zsidó színházban. A kritika a darabot a zsidó ellenléti mozgalom hősköltésének nevezi.

(v. b.)

A budapesti zsidóság általános közhangulata szerint:

az egyik zsidó tanácsolja a másinak, hogy feltétlenül nézze meg a ragyogó jiddisch operettet,

MAZEL TOV-ot,

amely Mischa Bernsteinnel a főszerepben, telt házak mellett folytatja diadalutját a Zoneakadémia kistermében, minden este 8 órakor és vasárnap délután 1 1/2 órakor is.

Okvetlenül nézze meg!

Héber nyelvtanfolyam

A Pesti Izr. Hitközség kulturális Egyesülete hat hónapig tartó héber nyelvtanfolyamot rendez, kezdők és haladók számára.

A tanfolyamokat kiválóan szakképzett tanérek vezetik. Tandíj havonta 15 forint (indokolt esetben tandíjkedvezmény). A tanfolyamokat heti két órában, hétfőn—szerdán, vagy kedden—csütörtökön tartjuk, délután 6—8 óra között a következő helyeken:

Wesselenyi-u. 44., Csáky-u. 8., Nagyvárosház-u. 4., Bethlen-tér 2., Páva-u. 39.

A tanfolyamok november 3-án kezdődnek. Beiratkozni lehet a Pesti Izr. Hitközség kulturális Egyesületén, VII., Siputca 12. I. 15. szobában és ünnepnap kivételével, naponta 9—14 óra között.

Jelenkezést a választott tanfolyam helyének, idejének, fokozatának, valamint a jelentkező nevének és foglalkozásának pontos megjelölésével, levél útján is elfogad a Kulturális Egyesület.

Felvételek
Szenes Anikó
leányotthonba

A Szenes Anikó leányotthonban — az egyik legkülönbözőbb szociális intézményben — néhány árva leány elhelyezést nyerhet.

Néhány árva leány az otthonból új életbe iadt: férjhezment, önálló keresővé vált és most a rendelkezésnek ismét módja van otthon nyújtani azoknak a leányoknak, akik még ma is magukra maradtak: külsőben küzdenek el nem felelhető tragédiáikkal, nincstelenségükkel, az élet mindennapi gondjaival.

A Joint által fenntartott otthonba került leányok fehérnemű, vagy felsőruha varrásból, illetve szabásból segédképzést és mesterségszaga letételehez szükséges kiképzést nyernek. Ezenkívül megtanulják a főzés mesterségét és ugyanakkor az angol és ír nyelv is megtanulják őket, valamint gondoskodnak arról, hogy általános műveltségre tegyenek szert.

A WIZO és a budai nőegylet nagyszemű asszonyai által irányított Szenes Anikó leányotthona szoros értelemben otthona az okkerű leányoknak, akiket minden szempontból, úgyis mint háziasszonyokat és úgyis, mint önálló keresőket becsálják el innen az életbe.

A felvétellel kapcsolatban a DEGOB. információk osztálya (Bethlen-tér 2. I. 36.) szívesen nyújt felvilágosítást.

Jobb zsidó családhoz lakás és teljes ellátásra nemcsak idősebb, egészséges övegyasszony. Népszínház-u. 32. IV. 2. Réta.

HIREK

— A Rabbiképző Intézet új tanárai. Az Országos Rabbiképző Intézet igazgatósága két volt kiváló növendékét hívta meg a Főiskola Pedagógiumának előadójává. Dr. Komlós Ottó székesfehérvári főrabbi a Szentírás és segédtudományai, továbbá az aggáda terén végzett jelentős tudományos munkásságának elismerésül érte a kiutazó meghívás, dr. Spiegel Aladár, a Tarbut-iskolák tanfelügyelőjét az élő héber nyelv és kultúra tanításában és ismeretében elért kiváló teljesítményért. Dr. Komlós Ottó Palesztina történetét és a Profétákat fogja előadni, dr. Spiegel Aladár a héber társalgást vezeti. Mindkét fiatal kutatónak a Rabbiképzőbe való bevonása munkásságuk megérdemelt elismerése volt.

— Izraelita vallásos félóra a Rádióban. Kedden, október 14-én reggel félnyolc órai kezdettel a Rádió izraelita vallásos félórát közvetített a Studióból. Beszédet mondott dr. Salgó László körzeti rabbi, énekeltek Feleki Rezső budai kántor. A kamarakórust Fraknói Károly vezényelte.

— Svédország törvényt hoz az antiszemita propaganda ellen. A bécsi Der Neue Weg közli, hogy a svéd igazságügyminiszter bejelentette a parlamentben: a kormány a közeljövőben törvényjavaslatot nyújt be az antiszemita propaganda leküzdésére.

Izsák Pál, a Somré Sabosz egyetemi elnöke és Izsák László, templomi előjáró ezután is meghívják az egyetemet és barátait szombat este fél 8 órakor Panneth Izsák rabbi Dobány-u. 98 III. 12. sz. a lakásában tartandó melovo de malkora.

— A Szocialista Clonisták (Ichud-Mapáj) Pártja legközelebbi összejövetelén Szanyi Géza dr. (Palesztina): Zsidóság és Iszlám címmel tart előadást, melynek külön aktualitást adnak a jelenlegi arab események. Közreműködik: Demján Éva előadóművésznő. (Okt. 20. Füst Sándor-u. 21/b, délután 6 óra.)

Daromfit és előhalat a 40. Fenakel cégnél vegyen. VII. Dob-u. 18. T.: 426-223
Megrendeléseket házhoz küldünk. Az or. rabbi és felügyelet alatt.

Ékszeresek, órák, ezüstárak
vétel, eladás legelőnyösebben
KENDE SÁNDOR-nál Budapest, VI. ker.
Teréz-körút 48 (Nyugatinál)

SIRKÓ PFEIFER és HESZKI
Somogyi Béla-út 3/c.

— Az amerikai zsidóság párisi irodája az európai zsidó türelmesek ellen. A bécsi Der Neue Weg közli, hogy az American Jewish Committee Párisban külön irodát állított fel az európai zsidó türelmesek elleni küzdelem megszervezésére. Az amerikai és a francia kormány kijelentette, hogy minden eszközzel támogatja az iroda nagyjelentőségű tevékenységét. Az iroda élére J. D. Wolfsohn került.

Értesítjük, hogy egyetlen fiunk
Miklós

I. hó. 19-én tartja esküvőjét a londoni Hendon városában

Miss Sonja Geigerrel,
Szerebeli gondolkodni rokonainkra és barátainkra:
Hammer Dezső és neje

— Tóraavató a Labanc-ut Aggokházban. Amerikai zsidó testvéreink a materiális segítségen kívül mindent elkövetnek az irányban is, hogy ez a szerencsétlen maradékszidóság megmaradjon lelkeikben is zsidónak. Felelt templomaink számára Tórákat küldenek s egy ilyen amerikai Tórát avatott ünnepélyesen a Budai Izr. Aggok és Árvák Menházege-sülte Hosanó Rabbá napján. Benoschofsky Imre dr. budai főrabbi és Sárkány Lajos dr. egyesületi elnök fogadták, karjukban a régi Tórákkal Cörög Frigyes dr., a Joint magyarországi elnökét, ki az új Tórát hozta, melyet Sirota Sándor főkántor és a kórus hangja mellett helyeztek el a frigyesekrőnyben. A zöldség hurokolt hangulatos és áhítatos istentiszteletet s a budai főrabbi nemes beszédét nagy száma közönség hallgatta. Ugy az istentisztelet, mint a Menház ezidei nyári rendezésének sikere Breszlauer László társ. elnök fáradságtalan és öleltes buzgóságát bizonyítja.

— Ungár Sándor emlékezete. A kispesti hitközség előjárósága jegyzőkönyvében öröközte meg elhunyt díszelnökének Ungár Sándornak érdemeit és elnöki javaslat alapján elrendelte, hogy a jegyzőkönyvben nagy betűkkel írandó a következő szöveg: „Ungár Sándor hitközségével szemben mindig megtette kötelességét.” A kispesti hitközség képviselő.

testülete egykori díszelnök nevére alapítványt létesített, amelynek évi kintarsait a halálozási nap évfordulóján azaz a kikötéssel adják ki, hogy a megjutalmazott hitestvér a hitközség nevében kadist mond Ungár Sándorért.

— A MUOASz miskolci főcsoportjának tisztújító közgyűlése. A Munkaszolgálatosok Országos Analfasizs Szövetsége miskolci északmagyarországi főcsoportja vasárnap, 12-én tartotta tisztújító közgyűlését a városházán. A közgyűlésen a városháza nagyertermét zsúfolásig megtöltötte a bajtársak érdeklődő tömege. A jelölt bizottság javaslatát a közgyűlés egyhangúlag elfogadta és nagy érdeklődéssel várják a konklúziós vezetőség munkáját. Az elnökség összeállításánál ugyanis a politikai és faji üldözöttek minden társadalmi rétegének a felekezeti élet irányítóival együtt megfelelő szerep jut és így biztosítva lesz a miskolci musz. csoport eredményes működése. Dr. László Tivadar elnök, dr. Kolos Oszkár ügyv. elnök, Vértess Jenő társelnök, Zsuzmann Alfréd alelnök. A demokrácia megerősítése és a társadalmi béke biztosítása érdekében a miskolci csoport nagy munkaprogramot állított össze.

— A Pesti Izr. Hitközség VII. Belső Erzsébetvárosi Körze október 12-én, vasárnap délután nagyszabású műsoros előadást tartott a Zeneakadémia nagyertermében. A hölgybizottság, élén dr. Egri Sándorné és Herslein Lajosnéval méltán büszké lehetnek erre az előadásra, ami az összegyűlt nézőközönség legnagyobb mértékű meglepetéssé változtatta ki. A szereplő művészek egytől-egyik képességük legjavát adták, mintha csak mindegyiket megszállta volna az a tudat, hogy munkájuk eredményével sok-sok árva gyermek felruházásához járulnak hozzá.

A MOADON IVRI-ben (Arany János-u. 29.) e héten, szombaton, október 18-án délután 2 órakor
chávéra Chana Gurfinkel
„Hésztrut heshelad” című tóra előadást. Héberül beszélőket szívesen látunk.

— Széfer Tóra avatás a Somré Sabosz templomban. Az elmúlt Szimchat Tóra ünnepén avatták fel Izsák Pál, egyetemi elnök által adományozott Széfer Tórát. A közszereletben álló elnököt meleg ünnepségek részesítették. Az ünnepet különösen emelte a rádióból is ismert Sern Róbert, a csodás hangú kis énekes szerepítése, aki a templom állandó kántorjával Stern Lászlóval és másokkal fivérével együtt működött közre.

— Házasság. Lehr Miklósné, sz. Würzburger Rozália és dr. Schwartz Béla ügyvéd, október 12-én házasságot kötöttek. (Mindenkülön értesítés helyett.)

Magyar Anilin

Az alkotás öröme fokozza, ha valósággal a semmiből lehet és kell teremteni. Ez történt pontosan egy év előtt, amikor az Anyag és Árhivatal Textilosztálya elhatározta, hogy megteremti Magyarországon az anilinfestékek gyártását. Az elhalálozási tett követte és most a gondolat tettéválásának első születésnapján már komoly és értékes eredményekről lehet beszélni. A szintetikus festékek gyártására alakult munkaközösség, amelyben a magyar vegyipar legtöbb számottevő vállalata résztvevő, a legkiválóbb magyar vegyészek megfeszített munkája alapján már többféle színben produkálja a magyar anilint. Az egész nagyszabású akciót a Hani Szintetikus Vegytermékek Kft. bonyolítja le, amely elindította és irányítja a kutató munkát a vegyipar laboratóriumaiban, a Műegyetemen és a magán-laboratóriumokban, felelősséggel látja el a gyártáshoz szükséges anyagbeszerzést, nagyvonalúan vezeti a termelést, a munkaközösség gyárainban és gondoskodik a gyártmányok értékesítéséről. Amikor az alkotó munka 1950 szeptemberére teljessé válik, Magyarország nemcsak 10 millió svájci frank értékű devizát takarít meg, hanem egy jelentős exporttevékenység eredményeként legalább ilyen értékű devizát termel. (*)

— A nagytapolcsányi régi temető, melybe körülbelül 1902-ig temettek, most exhumálják. Az érdekeltek, akik hozzátartozókat külön sírba kívánják elhelyezni, forduljanak a nagytapolcsányi hitközséghez.

A Pesti Izraelita Hitközség
3—6 éves koru gyermekek számára

Iskolaközpontot szervez

a VII. Rottenhiller-utca 35. sz. házban. Tájékoztató: Pesti Izraelita Hitközség vallásoszt. Tési Igazgatóságban, Sip-u. 12. III. 51. sz. alatt.

— Szerkesztői üzenet. N. N. A pesti gettó megmenekése körül szerzett érdemeik elismerésül kiuntetettek névsorát lapunk augusztus 20-iki számában közöltük.

— Zsidók a kanadai hadseregben. A Canadian Jewish Congress közli, hogy 16 833 zsidó teljesített szolgálatot a második világháború folyamán a kanadai hadsereg különböző egységeinél.

— 110.532 hollandiai zsidót gyilkoltak meg a német táborokban. A holland Vörös Kereszt közli, hogy 140.552 hollandiai zsidó közül 110.532 német táborokban fejezte be életét.

Az 1944. év vértanúiról való megemlékezés időpontjai

Az Országos Iroda Betk Din-je közleménye:

Elhalálozás 1944. évben	Jahrzeit 1947-ben
1944 okt. 20, (Cheswan 3.)	péntek okt. 17.
1944 " 21, (" 4.)	szombat " 18.
1944 " 22, (" 5.)	vasárnap " 19.
1944 " 23, (" 6.)	hétfő " 20.
1944 " 24, (" 7.)	kedd " 21.
1944 " 25, (" 8.)	szerda " 22.
1944 " 26, (" 9.)	csütörtök " 23.

Akik csak azt tudják, hogy hozzátartozójuk 1944 október 18. és november 16. között halt meg, azok ez évben november 13-án (Cheswan hó utolsó napján) tartják az évfordulót.

Bergmann professzor a jeruzsálemi Héber Egyetem jövőjéről

Az *Unser Blatt*, a stockholmi zsidó hitközség hivatalos lapja, hosszabb cikkben foglalkozik a jeruzsálemi Héber Egyetem jövőjével. A lap munkatársa felkereste dr. Hugo Bergmann-t, a jeruzsálemi Héber Egyetem világhírű tanárát, aki vállalkozott arra, hogy egy évadon át elvitte a főpap nélkül maradt stockholmi zsidóság szellemi és lelki irányítójának teendőit.

Dr. Hugo Bergmann professzor 1883-ban született Prágában. Az első világháború előtt a prágai egyetem könyvtárosa volt. 1920-ban került Palesztinába. A cionista exekutiva hívta meg a jeruzsálemi könyvtár megszervezésére. 1935-ig könyvtárigazgató volt, majd 1938-ig a jeruzsálemi Héber Egyetem rektori tisztségét töltötte be.

Dr. Hugo Bergmann professzor a következőket mondta: / A jeruzsálemi Héber Egyetem Lord Balfour avatta fel 1925-ben. Weizmann volt az inspirátora és Magnes ültette át a gondolatot gyakorlatba. Nemrégiben az egyetem mindkét szellemi atyját diszdoktori oklevéllel tüntette ki.

— Ma az egyetemnek 1100 diákja és nagy tanszemélyzete van. A hallgatók körülbelül egyforma arányban helyezkednek el a szellemi tudomány és természettudományi fakultáson. A szellemi tudományi kar központja az a judaisztikai intézet, ahol a legkiválóbb szem-

pontokból kísérelnek meg felvilágosítani a kérdésre: mi a zsidóság? A kutatások természetesen minden dogmától mentesen történnek. Hatálmias orienalisztikai intézetünk is van. Ez az izlám kultúrával az arab, török és perzsa nyelvvel foglalkozik.

— Ujabb nagy erőfeszítések történnek az orvosi fakultás megnyitására. Remélhető, hogy 1948-ban, vagy 1949-ben meg is nyílik. A Hadassa, a nagy amerikai zsidó női szervezet vállalta a szükséges orvosi berendezések megszerzését. Az egyetemi klinikákat megfelelően kibővítjük.

— A tanulmányi idő: négy év. Kiváló növendékek újabb két év múlva megszerezhetik a doktori címet. Négy év után diákjaink megszerzik a *Master of Arts*, vagy a *Master of Science* diplomáját. A filozófusok a „művészet mesterei”, a természettudományi hallgatók pedig a „tudomány mesterei” lesznek.

— A Joint United Kulturálisbizottság szombaton, október 11-én Sas-utcai kulturális központjában neves fővárosi művészek közreműködésével különösen sikeres évadnyitó kultúrális rendezést. Az izraeli bizottság egyébként minden szombaton művészi, szórakoztató műsorokkal kulturális utakat rendez.

RÁDIÓ, PORSZIVÓ és villamossági cikkek

SZENCZERNÉL VI., Vörösmarty-utca 31 sz.

PARÓKÁK, POTRÉSZEK

békebeli minőségben, művészi kiviteiben

ALTSCHULER E.
HAJMÜTERMÉBEN
BUDAPEST, VII., CSÁNYI-UTCA 12

Művészi siremlékek

BOROS JÓZSEF nagy választékban
VII. ker., Dob-utca 2. sz.
Telefon: 227-668.

Borotválkozzon

a valódi „HARAB” svájci villanyborotvával

Vallási szempontból kifogás alá nem esik. Használata könnyű és kellemes. Kapható jobb drogériákban, késes és elektromos szakszertekben. Ha valaki még nem próbált, megforduljon a képviselőhöz: Kosztolitz és Tsa. Budapest, V., Sas-utca 11. Telefon: 163-499.

HÁZVESETŐNŐKNEK ELHESNNE jómajestetésű, középkeru nő, magányoshoz. „Örvegyeszen” jellegre a kiadóra.

Székler tóra, Tótesz Tórn
héberkönyvek vétel-áadás
Jahrzeit-tábla készítés
Ungár Mórán, Király-utca 17.
Kapu alatt v. I. emelet 4.

Zenei képzéssel, kisebb templomban
előimádkozói, illetve kántári állást
vállalnak. „Pest vagy Pestbányák” jellegre a kiadóra.

38 EVES, ker. tisztaság, teh. férő, gyors- és szépírói tudó, szívesen megbízik, rákérveket vagy bármilyen iradai állást vállal, szerény fizetést felkérve. „Megbízható” jellegre a kiadóra.

Szerény igényű nő, ki hássz hássz vezetésre megbízható, hássz-párkhoz felvételre. Személyes jelenléte Terepszé-utca 10. III. em. 10. Liehtman, délután 4-6 óra között.

Házasságokat
diszkrétan közvetít
uriaszony, IX., Ráday-utca 15.
I. em. 14. Tel.: 384-404.

Főértélti lakással, 800 forint havi jövedelemmel
férjhezmenne

50—58-ig, biztos jövedelemmel rendelkező urhoz. „Reménység” jellegre a kiadóra.

GYÜMÖLCSÜZLETTTEL lakás. al rendelkező nem. „Szegény, szakmához érő

férjet keres
40—52-ig. „Kereskedő” jellegre a kiadóra.

49 éves, egyedülálló, husz hold földön dolgozó, fűszer iparral rendelkező férfi olyan életterrást keres, ki falun feleséget és munkatársat lenne. „Bálatonhoz közel” jellegre a kiadóra.

NŐSÜLNE egy Andrássy-uti kereskedő, 38 éves, középtermetű, jó kondícióban, üzlete kibővítéséhez szükséges hozománnyal. Választ „Jövő” jellegre a kiadóra.

MYRTUSZ

menyasszonyi

és VÖLEGÉNYI RUHÁK kőcsönözése
csak Nagydófa-u. 18. Tel.: 421-216.Magas, 26 éves,
önálló kereskedő
meg-vagy benősülne

„Papir, rövidáru” jelígre a kiadóra.

Jól jövedelmező és biztos megélhetést nyújtó régi üzlettel Pesten, lakással, készpénzzel, csinos urlasszony, anyagiilag független, FÉRJEZMENNÉ jömegjelenésű, jóérzésű uriemberhez. „Intelligens 45-ig” jelígre a kiadóra.

Benősülhet

egyedülálló, 32 éves özvegy, vidéken jól felszerelt nyomda üzemből. Fővehet Domány rabbi. Király-u. 89.

A VAC HIREI

Borotválás az elmúlt vasárnap igen nagyra sikerült és lelkes közönség előtt megrendezésre került a Postások egyetemes alkalmán. A kiadónak rendezésben sokat nyújtott, melynek megrendezéséért Wohlmutz Árpád szakosztályi elnököi és Groszvárth Rezső irányított alkalmat a dícséret, a VAC együttes 19:5 arányban nyerte meg.

A labdarúgók és a szurkolók két bajnoki mérkőzés a 33 FC ellen 4:2 arányban győzték. A MÁVAG ellen pedig 2:0 arányú vereséget szenvedtek.

A kézilabdacsapat mérkőzéseit sorozatosan nyert a legyőzött nemény mellett arra, hogy az évad befejezésével országos bajnokságot nyer.

Teljes erővel indult meg a Szt. Domonkos-utcai iskolában dr. Holld László sz. o. elnök és Pongrácz József vezetésével a birkózóedzés. Róna Árpád vezetésével pedig a súlyemelő munkája. Ugyanígy dolgoznak a sportklubok, női- és férfifutballisták is. Egy másik gyermek és női tornacsapat Dückelstein Zoltán vezetésével a Wesselenyi-u. 44. sz. sz. alatti iskolában kezdte meg munkáját. Ugyancsak a Wesselenyi-u. 44. szám alatti iskolában új helyiségekben hatalmas lendülettel indult meg a munka az asztalitenisz szakosztályban is. A vívók a Semmelweis-utca 2. szám alatti vívóteremben dolgoznak. Valamennyi szakosztályra jelentkezés a VAC központi titkárságában (VII., Erzsébet-körút 26.) d. u. 6-8 között.

Az úszók az őszi szezon befejeztével edzőtáborra a Lukács-úszóudvarban fogják tartani: ugyanitt dolgoznak a vízpolozók is.

A turiszták megkezdtek őszi túrájukat. Jelentkezések minden csütörtökön este a VAC titkárságában, ahol a következő túrák közzé.

A teniszklub a szezon befejeztével f. hó 25-én 8 órai kezdettel a New-York klubház konferenciájában tartják meg évadzáró díjkiosztó vacsorájukat. Itt osztják ki a szezonban sikeresen szereplő teniszezők díjait és a Klub bajnokok érmeit.

Schulz Jenő cég

órák-ékszerész (órafajlitás)

VII., Wesselenyi-u. 6., a régi házban

Gergely Miklós

aranyműves és ékszerész

VÉTELI Tel.: 422-345. ELADÁSI

A HAPOEL M. S. E. hirei

Közp. Iroda: Wekerle Sándor-u. 17. Hív. órák: d. e. 9-1-ig. d. u. 4-7-ig. Telefon: 127-590.

Turista szakosztály: Séta a budai hegyekre. Találkozó vasárnap d. e. 9 órakor a Kosztut szobornál.

Atlétikai szakosztályunk Major Béla vezetésével megalkadt. Kérjük azokat a zsidó sportolókat, akik szakosztályunk tagjai óhajtanak lenni, jelentkezzenek a hivatalos órák alatt központi irodánkban.

ZSIDÓ URUKOROK legmegbízhatóbb házasságközvetítője
GOLDNE
VII. Alsóerdősor 6. sz. 2.
Telefon: 221-349

Férjhezadnám
hugomat,

deportált, jólkereső, 34 éves, csinos, intelligens özvegyét, öt éves fiúcskával. „Uriember” jelígre a kiadóra.

Jóalakú, magas, kerek, vezetői állásban lévő, újkori érzékkel bíró tisztviselő, négy szobás, főbérleti, berendezett lakással, készpénzhozománnyal, jól szituált, intelligens, 38-42 közötti urak.

tökéletes felesége
lenne

„Lelki szomszéd” jelígre a kiadóra.

45 éves

önálló kereskedő, nőtlen férfi, feleséget vagy társnőt keres, kinek 10 vagy 15 ezer kp-je van. „Külföldi” jelígre a kiadóra.

Egyedülmaradt

volt önálló kereskedő, 50 éves, benősülne vidékre is, korban hozzáillő nőhöz. „Megértés 120” jelígre a kiadóra.

EGYEDÜLMARADT, csinos, 43 éves urlasszony tizenhatezer forint készpénzzel és szépen, komplettül berendezett lakással életképes keres jölszituált, keresettel bíró uriember személyében 43-56 évesig. „Új Élet 5708” jelígre a kiadóra.

FÉRJEZMENNÉ 30 éves, csinos, fekete, szolid fehér. „női, varrónő, musz. özvegye, 36-38 éves, jóérzésű kereskedő, vagy jobb iparoshoz. Minden hozománya 5 éves okos kisfia. Komoly szándékú, lehetőleg pesti választást kér. „Szeretős segítő” jelígre a kiadóra.

Szeretnék

hájas két unokánknak (7 és 3 éves lánykák) megértő, szerető

apukát találni,

ki anyukájuk gondjait, mivel megfelelő állásban, jó keresettel és szépen berendezett lakással bír, megosztanák. Leányom csinos, intelligens, barna nő, jó háziasszony, agilis munkaadó, férjét elvesztette. Választ kérlek „Gondos nagymamát” jelígre. Varga hirdetőbe, Sallai Imre-u. 6.

Társaságban legdrágább házasság

közvetítő, Doktorné

Király-u. 67. I. sz. Telefon: 421-930

KOMOLY, minden információért kibíró, 34 éves, volt musz., keresi egy olyan nővel leányt vagy musz. özvegyet házasság céljából,

aki hozzásegítene az önállósításhoz vagy benősítéshez. Szombathatár. Csak teljesítményi levelekre válaszolok. „Nem keland” jelígre a kiadóra.

Társaság hiányában

ezután férjhezmenne csinosnak mondott 18 éves, karcsú, barna leány, olyan intelligens fiatallányhoz, kinek nem a hozomány, hanem a személy a fontos. „Fekete szem és szék” jelígre a kiadóra.

FÉRJEZMENNÉ 27 ÉVES leányomat, főútvonalon lévő négyszobás lakással s.b. Korban megfelelő, művelt uriemberhez.

„Házasság 40-ig” jelígre a kiadóra.

FÉRJEZMENNÉ életműszer üzlettel és berendezett lakással rendelkező lány. Komoly, üzlethez értő kereskedőhöz 40-48. ig. „Együtt dolgozunk” jelígre a kiadóra.

Férjhezmennék

rendesjövödelmü uriemberhez, 57 évig, akinek 1-2 gyermekéhez szociális anyja kell, jó szakmával bíró, 42 éves, intelligens, csinos, jömegjelenésű özvegyasszony vagyok. „Berendezéssel, 10.000” jelígre Sip-utca 12.

AZ EGYEDÜLLÉTET megunva, keresek 55 évnél nem fiatalabb, egzisztenciával bíró, kellemes, művelt élettársat. Állással, kétszobás lakással, jó szívre és kedéllyel bíró nő vagyok. „Ur legyen” jelígre a kiadóra.

Deportálásból
özvegyen maradt
szép és csinos
urlasszony hugomnak

FÉRJET KERESÉK.

Pest központban, vidéki város központjában, biztos megélhetést nyújtó, női divatáru üzlete és családiháza van. Jömegjelenésű, művelt, főnökletű, korrekt, 50-52 éves, némi vagyonnal rendelkező urak szíves választást. „Benősülte” jelígre a kiadóra kérem.

32 ÉVES sütőmester vagyok, a kereskedelemhez és gazdasághoz is értek, szeretnék megismerkedni. Musz. özv. vagy korban hozzáillő leány levelet „Hírdőfogó” jelígre a kiadóra.

KÉT teljesen egyedülmaradt barátnő, jólmenő üzlettel és vagyonnal, keresik 42-50 éves, jömegjelenésű, kimondottan intelligens uriembernek ismerettségét házasság céljából. Esetleg benősüléssel. „Szeretetre vágyunk” jelígre a kiadóra.

A zsinagóga naptára

Október 16. csütörtök: Március 2. péntek: 3, szombat: 4, vasárnap: 5, hétfő: 6, kedő: 7, szerda: 8, csütörtök: 9. Szombaton, október 18-án heti szidra: Naudsch, háftóraj LIV-LV, 5.

Imádkók:

Ima- házak	Pén- tek	Szombat				Vasár- nap
		este	reggel	este	reggel	este
Dohány	5/7	15/10	5/537	7/7	5/5	5
Rumbach	3/45	7/10	1/45	537	7/7	5
Bethlon	3/45	7/10	1/45	537	7/7	5
Csáky	3/45	7/10	1/45	537	7/7	5
Dózsa	3/45	7/10	1/45	537	7/7	5
Nagyfuv.	3/45	8/—	1/45	537	7/7	5
Páva	3/45	9/—	1/45	537	7/7	5
Zugló	3/45	7/10	1/45	537	7/7	5
Fiúvárh.	5/7	10/5	537	7/7	5/5	5
Leányvár.	5/7	10/5	537	7/7	5/5	5

Péntek esti gyertyagyújtás:
4 óra 30 perckor.

— Budai Isztentisztelet kezdje. Október 17. pénteken este 7/5 órakor, október 18. szombaton d. e. 7/11 órakor. Október 18. szombaton d. u. 7/11 órakor. A II. Torockó-u. 6/h. sz. a. imaházban szombaton reggel 7/10 órakor. Hétfőnap reggel 7/10 órakor. (Tórávalvasó napokon 7 órakor). Hétfőnap reggel este 5 órakor. Isztentisztelet helye: III. Kúti Zsigmond-u. 49. XI. Booskay-u. 37. II. Torockó-u. 6/h. és péntek esteként II. Fő-u. 12. sz. alatt.

Óbudai Isztentisztelet kezdje a Lajos-utcai templomban péntek este 7/6, szombaton délelőtt 9 órakor.

SZERÉNYIGÉNYÜ, 37 éves, musz. özvegye 2 szobás lakással, inguillanál, önálló keresettel házasságot kötne intelligens „Dokozó férfival” jelígre a kiadóra.

Elvennék

40 körül, csinos urlasszonyt. Gyermekek nem akadály. Válaszokat „Diplomás” jelígre a kiadóhivatal továbbít.

UJÉLET
A MAGYAR ZSIDÓ SÁG LAPJA

Szerkesztőség és kiadóhivatal
VII. Sip-u. 12. — Telefon: 423-922

Kiadótalajdonos:

A MAGYARORSZÁGI ISRAELITAE
ORSZÁGOS IRODAJA

Felkötés szerkesztő és felkötés kiadó

ROÓZ REZSŐ

Beküldött kéziratokat nem örlünk meg a visszaküldésükre nem vállalkozunk.

Előfizetési díjak: egész évre 49 Ft, felévre 24 Ft, negyedévre 12 Ft. Takarékpénztári csekk száma: 26.209.

Nyomatott a Globus nyomdai műtőben a körkörös gépeken.
Budapest, VI., Arad-utca 8.

Fel. nyomdavezető: Margittay Antal